

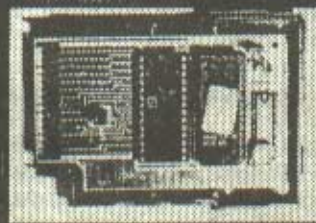
ENTERPRISE

IDŐSZAKOS KIADVÁNY AZ ENTERPRISE SZÁMÍTÓGÉPEK FELHASZNÁLÓINAK

I. évfolyam
2. szám

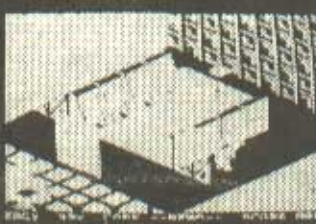
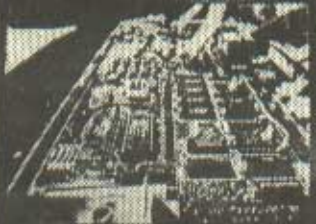
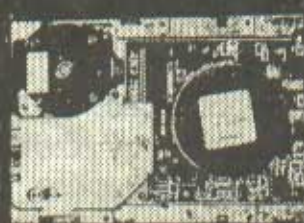
2570 SET CHARACTER
98,0,0,0,7,15,28,24,24,24
2580 SET CHARACTER
99,0,0,0,224,240,56,24,2
2590 SET CHARACTER
100,24,24,28,15,7,0,0,0,0
2600 SET CHARACTER
101,24,24,56,240,224,0,0

szám. Az ENTERPRISE
AI nem tudja lefuttatni,
a épített ZX Spectrum s
mert teljesen más a két p
ENTERPRISE esetében beha
mert esetleg az angol ge
munka nem fogja sem reagu


```
0 LET P=RND(104
0 LOOP UNTIL SPEE
0 AND SPEEK(S,F+P-1)-
0 SPEEK(S,F+P+1)=32
0 SPOKE S,F+PRND
0 NEXT
0 PRINT #3,AT 1,4;"SC
```


Tisztelt Olvasó!

Íme, a kezében tartja az ENTERPRESS második számát.

Egy kicsit ünnepez az a mai nap, legalábbis számunkra, akik az újságot szerkesztjük és kiadjuk. Titokban, persze, reméljük, hogy olvasóink, ha nem is ünnepelek, de megosztják velünk örömeinket. Végére is a mi örömeink az olvasó öröme...

Egy újság életében nem az első szám az igazi szenzáció. Nagy boldogság, az kétségtelen; de a valódi csoda a második, harmadik, sokadik szám megjelenése. Első számot is nehéz csinálni, de a következőt összehozni, a lapot életben tartani sokkal nehezebb.

Amikor ezeket a sorokat a nyomdába adjuk, úgy tűnik, az első számból az összes példány elfogyott az újságosoknál. Ez nagy öröm számunkra, mert azt jelenti, hogy az olvasóknak kell az újság, szükség van rá. Egy csipetnyi keserűség is, hiszen annak, aki most keresi, annak már nem jutott. Szeretnénk, ha minden ENTERPRISE felhasználó kezében ott lehetne az újság, a legkisebb faluban is megvehetné, akinek ez az egyik (vagy egyetlen) lehetősége, hogy hírekhez, információhoz jusson gépével kapcsolatban, esetleg (sors)társakra találjon. Ezért felhívjuk mindenkinek a figyelmét, hogy nem muszáj a megrendelőlapot kivágnia, az újság a Postánál ugyanúgy megrendelhető, mint bármelyik laptársunk.

Mintha csak szándékosan velünk incselkedne a sors, az első szám megjelenése után jelentették be a papírrak emelését. Ez a mondat szerencsére nem kelt pánikot, hiszen az olvasó már az újságosstandon észrevette, hogy ez nem tükröződik a lap árán. Már most megígérhetjük, hogy mindaddig, ameddig lehet, nem fogjuk emelni az árat. Ellenkezőleg: törekedni fogunk arra, hogy - azonos ár mellett - a lap terjedelmét megnöveljük. Nem tévedünk, ha kijelentjük: ez a fogadalmunk, illetve törekvésünk az olvasók egyhangú egyetértésével találkozunk. Ez azonban nem csak tőlünk függ, hanem az olvasóktól is, mégpedig kétszeresen.

Az olvasó azzal tud hozzájárulni a terjedelem, és így a példányszám növeléséhez, hogy megrendeli a lapot, hiszen a példányszám a biztonságot jelentő megrendelések számának függvénye. A másik olvasói hozzájárulás a színvonalas cikkek, nem túlságosan hosszú programok, közérdekű észrevételek, levelek, kritikák, vélemények eljuttatása hozzánk. Mi mindent, ami az olvasók széles táborára tartozik, közölni fogunk. A közölt cikkekért pedig természetesen honoráriumot is fizetünk. Mivel jelenleg semmilyen segéderővel nem rendelkezőnk, arra kérjük a kelkes vállalkozókat, hogy műveiket az általunk feldolgozható formában juttassák el hozzánk. Az érdeklődők olvassák el a lapban megjelent felhívást, és kérjük, hogy ennek megfelelően járjanak el.

Lapzártakor még nem fejeztük be a beérkezett kérdőívek feldolgozását. Az olvasók nagy része nem érte be egyszerű igen-nem választással; most már elárulhatjuk, hogy a kérdések megfogalmazásával szándékosan ezt akartuk kiprovokálni. Egy valami biztató számunkra: a válaszolók többsége nem mulasztotta el leírni, hogy aggódik a lapért, nehogy ez is úgy járjon, mint sok más kezdeményezés, amely az első menet után feladta, megszűnt. Ez a sok-sok hangon megszólaló féltés ad erőt a folytatáshoz és tölti el felelősségérzettel olvasóink iránt. Ez a második szám azt bizonyítja - és teljes erőnkkel azon fogunk dolgozni, hogy a következő számok is azt bizonyítsák -, hogy igyekszünk megfelelni az olvasók elvárásának.

A szerkesztők

Tartalom:

Assembly 2. rész	3 -5
Pascal 1. rész	6 -7
Lehetőségek Páratlan Tárháza	
- az LPT kezelése 1. rész	8
Programozástechnika :	
Videofüggvények	9
KEYBPC-Intelligens billentyűzetpuffer	10
Tippek-trükkök :	11
Könnyed műfaj	
Leírás: GET DEXTER	12
Örökéletkódok	13
Programlista: STOCKCAR	14 -15
Mindentféle	
Apróhirdetések, felhívások	16

ENTERPRESS

**Időszakos kiadvány
az ENTERPRISE számítógépek
felhasználóinak**

I. évfolyam 2. szám

1990. november-december

Kiadja a MÁTRIX

Számítástechnikai, Kereskedelmi és

Szolgáltató Kft.

Székesfehérvár

Felelős kiadó:

Annus István ügyvezető

Felelős szerkesztő:

Ujlaki László (UL)

A lap szerkesztői:

Hajnal Csaba (HCs)

DevilSoft (Devil)

Bozai Gábor (BG)

Technikai szerkesztő:

Bartha István

A szerkesztőség és a kiadó címe:

8000 Székesfehérvár

Dózsa György tér 10.

Telefon: (22) 16-520/141

Telefax: (22) 11-585

Levél cím:

ENTERPRESS

1399 Budapest

Pf. 701/334

**Lapunk az ENTERPRISE
Computers GmbH., München
kelet-európai képviselőjének, a
VTGE Electronics Ltd.-nek
szakmai támogatását élvezi.**

Nyomja a

VIDEOTON Nyomda

Székesfehérvár

Felelős vezető:

Csizmadia Ferenc

ISSN 0866-1820

Terjeszti a

Magyar Posta

**Előfizethető a Posta Hírlapelő-
zetési és Lapellátási Irodánál**

(Budapest 1900)

Ára: 49,- Ft

Megjelenik kéthavonta

Az ENTERPRESS-ben közreadott információk célja az, hogy segítsék, tudnivalókkal lássák el az ENTERPRISE számítógépek felhasználóit. A közölt programokat, kapcsolási rajzokat és leírásokat mindenki szabadon felhasználhatja, de tilos azokat a kiadó írásbeli engedélye nélkül másolni, terjeszteni.

Assembly

2. rész

Miután az előző részben tisztáztuk a legfontosabb alapfogalmakat, elkezdjük az ismerkedést a Z80 logikai architektúrájával.

Sok olvasó kérdezte, hogy tulajdonképpen hány részes lesz, és mit fog tartalmazni e sorozat. Mivel az assembly programozás egy óriási téma, így a sorozat addig fog tartani, amíg lesz ENTERPRESS. A kurzus célja pedig leginkább az, hogy az EXOS-t alaposan megismertesse az érdeklődővel, és mindenki képes legyen önállóan EXOS-on futó alkalmazásokat írni.

A Z80 regiszterei

A regiszterek a processzor belsejében elhelyezkedő tárrekeszek, amelyekben különféle aritmetikai, logikai műveleteket végezhetünk. Ezek az A, B, C, D, E, H, L regiszterek. Közülük legfontosabb az A regiszter, amelyet akkumulátornak is szokás nevezni. Sok műveletet csak az akkumulátor közreműködésével lehet elvégezni, mert ez adja a művelet egyik operandusát. A regiszterek 8 bitesek, de lehetőség van az összevonásukra, és így kapjuk a 16 bites BC, DE, HL regisztereket. Az akkumulátor "párja" az F (Flag) regiszter, amely szintén 8 bites. A regiszter bitjei a legutoljára elvégzett művelet eredményére vonatkozó információkat szolgáltatnak. A teljes flag regiszterben csak 6 bit van kihasználva:

S	Z		H		PV	N	C
---	---	--	---	--	----	---	---

az F regiszter felépítése

Programunkban a flag regiszter bitjeit vizsgálva végezzük a különféle aritmetikai műveleteket, feltételes elágazásokat. Egy "átlagos" program leggyakrabban a Z (Zero) és a C (Carry, átvitel) biteket szokta figyelni, kezelni. A jelzőbitek használatát példákban fogjuk látni.

A processzorban két, azonos elemekből álló regiszterkészlet van, a másik csoportot az ún. vesszős regiszterek alkotják: A', F', B', C', D', E', H', L'. A két készletet csak külön-külön lehet használni, köztük az átkapcsolás egy utasítás kiadásával lehetséges.

A regiszterkészlethez tartoznak még a PC (Program Counter, programszámláló), SP (Stack Pointer, verem mutató), IX (Index X), IY (Index Y) 16 bites regiszterek.

PC: a következő végrehajtandó utasításra mutat a tárban.

SP: az adatok ideiglenes tárolására szolgáló veremterületet címzi. A verembe legutoljára betett adatot vehetjük ki onnan legelőször, ez az ún. LIFO (Last In - First Out, utolsónak be - elsőnek ki) hozzáférés. Az SP adatbetételkor csökken, kivételkor nő. A processzor is a vermet használja szubrutinra ugrás előtt: a stack-re teszi a PC tartalmát, amely már a szubrutin hívó utasítás utáni utasításra mutat. Amikor a CPU végrehajtotta a szubrutint, leveszi a verem tetejéről az ottani szót, és betölti azt a PC-be, így folytatódhat a program végrehajtása. A verem-megfelelő kezeléssel - paraméterátadásra is használható.

IX, IY: ezekhez a regiszterekhez egy byte-os eltolásértéket adva ún. indexelt címzés lehetséges. Akkor használjuk őket, amikor egy táblázatban akarunk adatokat kezelni. A PC, SP, IX, IY regisztereknek nincsen vesszős fajtája.

Van még két speciális regiszter: az R (Refresh, frissítés), amelyet a RAM memóriák frissítésére használ a CPU, és az I (Interrupt, megszakítás) a Z80 egy különleges (megszakításos) üzemmódjában szolgáltatja a végrehajtandó rutin címének egyik részét.

Eddigi ismereteink már elégségesek ahhoz, hogy nekifogjunk az utasítások megismerésének. A nyelv ismerete nem azo-

nos az utasítások ismeretével, a nyelv programozási technikáját kell elsajátítani.

Adatmozgató utasítások

Ezekkel az utasításokkal adatokat tölthetünk a regiszterekbe, tárhelyekbe. A töltés az LD (Load, tölts) utasítással lehetséges. Lássuk azokat az utasításokat, amelyekkel értéket adhatunk egy adott regiszternek!

LD A,n LD B,n LD C,n LD D,n LD E,n LD H,n LD L,n

Az utasítást közvetlenül az érték követi, n egybyte-os adatot jelenti. Például az

LD L,27

hatására decimális 27 kerül az L regiszterbe. A 16 bites regiszterekbe töltő utasítások hasonlóak az előzőkhöz:

LD BC,nn LD DE,nn LD HL,nn

LD SP,nn LD IX,nn LD IY,nn

Az utasítást az nn 16 bites adat követi, amelynek regiszterbeli elhelyezkedését még nem ismerjük: a 16 bites adat 2 regiszterben tárolódik (ezt már tudjuk), az alsó (Low) és a felső (High) 8 biten. A felsőn tárolódik (egész számként) az adat 256-al osztott része, az alsón pedig az osztás maradéka lesz. Legyen 57269 a 16 bites adatunk, nézzük meg a felső és az alsó byte-ok értékét!

High=57269/256=223

Low=57269-223*256=181

57269=181+223*256

A BC, DE, HL regisztereknél mindig az első regiszter (B, D, H) a magas, a másik az alacsony. Ezek után világos, hogy az

LD HL,57269

utasítás hatására H-ban 223, L-ben 181 lesz. (Az első részben felírtuk hexadecimális formában az 57269-et, ami DFB5h-val volt egyenlő. Vegyük észre, hogy a hexadecimális formátumnál azonnal adódik a felső és az alsó byte értéke: DFh=223, B5h=181!) Regiszterből regiszterbe tölthetünk adatot a következő utasításokkal:

LD A,A LD B,A LD C,A LD D,A LD E,A LD H,A LD L,A

LD A,B LD B,B LD C,B LD D,B LD E,B LD H,B LD L,B

LD A,C LD B,C LD C,C LD D,C LD E,C LD H,C LD L,C

LD A,D LD B,D LD C,D LD D,D LD E,D LD H,D LD L,D

LD A,E LD B,E LD C,E LD D,E LD E,E LD H,E LD L,E

LD A,H LD B,H LD C,H LD D,H LD E,H LD H,H LD L,H

LD A,L LD B,L LD C,L LD D,L LD E,L LD H,L LD L,L

LD A,I

LD I,A

LD A,R

LD R,A

Az utasításban szereplő első regiszterbe töltődik a második regiszter tartalma. Az

LD A,H

utasításnál tehát az A-ba töltődik a H regiszter tartalma, miközben H változatlan marad. Csak a veremmutatóba tölthetünk 16 bites regiszterből adatot, az

LD SP,HL LD SP,IX LD SP,IY

utasításokkal. Triviális, hogy az

LD SP,IX

hatására SP egyenlő lesz IX értékével. A tárból is tölthetünk adatot regiszter(ek)be, 1 byte esetén csak az akkumulátorba tudunk ilyen közvetlen címzéssel adatot mozgatni:

LD A,(addr)

Az addr jelenti azt a tárcímet (0 ≤ addr ≤ 65535), ahonnan az adatot meg akarjuk szerezni. Az

LD A,(57269)

hatására az 57269-es tárrekesz tartalma az akkumulátorban lesz. A tárcímet mindig zárójelek közé kell tennünk, ez jelzi a tárcímre hivatkozást. A tárból 16 bites regiszterbe töltő utasí-

tásból több is van:

```
LD BC,(addr) LD DE,(addr) LD HL,(addr)
LD IX,(addr) LD IY,(addr) LD SP,(addr)
```

Itt a 16 bites regiszter alsó byte-ba az addr, a felső byte-ba az addr+1 címen levő adat kerül. Például ha az addr egyenlő 57269-el, és az 57269-es címen 145, az 57270-esen pedig 17, akkor az

```
LD HL,(57269)
```

```
után HL egyenlő lesz 4497-el (H=17, L=145;
L+256*H=4497). A tárcímet 16 bites regiszterben is megadhatjuk, így már több regiszterbe mozgathatunk a tárból adatot.
LD A,(BC) LD A,(DE) LD A,(HL) LD A,(IX+d) LD A,(IY+d)
LD B,(HL) LD B,(IX+d) LD B,(IY+d)
LD C,(HL) LD C,(IX+d) LD C,(IY+d)
LD D,(HL) LD D,(IX+d) LD D,(IY+d)
LD E,(HL) LD E,(IX+d) LD E,(IY+d)
LD H,(HL) LD H,(IX+d) LD H,(IY+d)
LD L,(HL) LD L,(IX+d) LD L,(IY+d)
```

Az előzőek után nem kell sokat magyarázni: az adott regiszterbe kerül annak a tárrekesznek a tartalma, amelynek címét a zárójelek közé tett 16 bites regiszter tartalmazza. Annál inkább magyarázatra szorul például azonban az

```
LD C,(IY+d)
```

utasításban szereplő "d". Az ilyen utasításokban az indexregiszterek "mellé" is tudunk címezni. A "d" egy 8 bites eltolási (displacement, elmozdítás) értéket jelent, fixen beírva az utasításba. Az eltolással az indexregisztertől a tárból lefelé 128, felfelé 127 byte-al tudunk eltérni. A 8 bitnek efajta értelmezését kettes komplementes ábrázolásnak nevezik, amellyel a Z80 aritmetikánál részletesebben megismerkedhetünk. Ezek szerint az

```
LD C,(IY-89)
```

hatására a C regiszterben lesz az IY értékénél 89-el kisebb tárrekesz tartalma.

Nézzük meg az előzőek fordítottját: írjuk ki a táriba a regiszterek tartalmát! Ismét csak az akkumulátor tartalmát tudjuk közvetlenül a táriba tölteni az

```
LD (addr),A
```

utasítással, amelynek végrehajtása után az "addr" című rekeszben lesz az akkumulátor tartalma. Az ide tartozó 16 bites regisztereket "letöltő" utasítások:

```
LD (addr),BC LD (addr),DE LD (addr),HL
LD (addr),IX LD (addr),IY
LD (addr),SP
```

A végrehajtás után az "addr" címen a regiszter alsó, az "addr+1" címen a felső része lesz. Így ha BC-ben 4497 van, és a cím 57269-el egyenlő, akkor az

```
LD (57269),BC
```

után 57269-en 145, az 57270-en pedig 17 lesz. Amikor 8 bites regiszter tartalmát akarjuk kiírni, és a tárcím értéke 16 bites regiszterben van, akkor az

```
LD (BC),A LD (DE),A LD (HL),A
LD (HL),B LD (HL),C
LD (HL),D LD (HL),E
LD (HL),H LD (HL),L
```

utasítások között választhatunk. Ugyanezt az indexregiszterekkel is megtehetjük:

```
LD (IX+d),A LD (IX+d),B LD (IX+d),C LD (IX+d),E
LD (IX+d),D LD (IX+d),H LD (IX+d),L
LD (IY+d),A LD (IY+d),B LD (IY+d),C LD (IY+d),E
LD (IY+d),D LD (IY+d),H LD (IY+d),L
```

Biztos vagyok benne, hogy nem szükséges elmagyarázni az utasítások hatását. Inkább lássuk helyette az adatmozgató utasítások utolsó három darabját!

```
LD (HL),nn
LD (IX+d),nn
LD (IY+d),nn
```

Az utasításokat átfutva az láthatjuk, hogy az akkumulátornak tényleg kitüntetett szerepe van, minden utasításformában előfordul. Vannak furcsára sikeredett utasítások is. Mire jó például az

```
LD B,B
```

utasítás? Tulajdonképpen semmire: a regiszterrel semmi sem történik, a jelzőbiteket sem állítja az F-ben. Egy valamire azonban tökéletes: bárminek az elrontása nélkül lehet vele az "időt húzni", azaz időzíteni. Egy ilyen utasítás az ENTERPRISE esetében 1 mikroszekundumos végrehajtási időt jelent. Működőképes-e az

```
LD L,(HL)
```

utasítás? Igen, mert a címkepzésben szereplő HL a regiszterbe olvasáskor már nem él, az L-be normálisan betöltődik a rekesz tartalma. Érdekes az

```
LD (HL),L
```

viselkedése is. A HL által címzett rekeszbe írhatjuk saját címének alsó (illetve H esetén felső) byte-ját.

Adatcserélő utasítások

A két regiszterkészlet közötti átváltást az EX (EXchange, csere) utasításokkal tehetjük meg. Az

```
EX AF,AF
```

utasítással váltogathatunk az akkumulátorok között. Az

```
EXX
```

végrehajtása után a másik B, C, D, E, H, L regiszterekkel dolgozhatunk. Persze az, hogy melyik regiszterkészletet tekintjük vesszősnek, teljesen mindegy. Ha ilyen cserélő utasításokat használunk, nem szabad belekeverednünk abba, hogy éppen melyikre van szükségünk. Gyors csere valósítható meg a HL és a DE regiszterek között az

```
EX DE,HL
```

végrehajtásával. A BC regiszter elrontásától eltekintve (ettől elég nehéz eltekinteni...) ugyanezt valósítja meg az

```
LD B,D LD C,E LD D,H LD E,L LD H,B LD L,C
```

utasítással is. A BC regiszterre DE átmeneti tárolására van szükség, hiszen DE-t közvetlenül felülírjuk a HL tartalmával, BC HL-be töltése előtt. Az eredmény lényegében ugyanaz, csak éppen a hat utasítás 6 mikroszekundum alatt fut le a Z80-ban, a kivesézt utasítás 1 mikroszekundumos végrehajtási idejével szemben. Ehhez a csoporthoz tartoznak a veremhez kapcsolódó utasítások is:

```
EX (SP),HL EX (SP),IX EX (SP),IY
```

A művelet végrehajtását követően a verem tetején található adat betöltődik az illető regiszterbe, annak eredeti tartalma pedig a verem tetején lesz.

Aritmetika

Regiszter, regiszterpár és tárrekesz tartalmát az INC (INCREMENT, növelés) utasítással tudjuk eggyel növelni: INC A INC B INC C INC D INC E INC H INC L

Például ha az akkumulátorban 38 van, és végrehajtjuk az inkrementáló utasítást, akkor az akkumulátorban 39 lesz, ilyenkor a Z bit értéke végig 0. Amikor a regiszterben a legnagyobb ábrázolható szám (255) van, az utasítás végrehajtását követően a regisztertartalom nullával lesz egyenlő. Ekkor a Z bit jelzi 1-be billenésével a zérus eredményt. A 16 bites regiszterek tartalmát az

```
INC BC INC DE INC HL INC IX INC IY INC SP
```

utasításokkal tudjuk eggyel növelni. Ezek az utasítások egyik jelzőbit állapotát sem változtatják meg. Tárrekesz tartalmát növelhetjük az

```
INC (HL) INC (IX+d) INC (IY+d)
```

utasításokkal. Ha a megcímezett tárrekesz tartalma nullázódik, a Z bit 1-be billen.

A növelő utasítások kiegészítői az egyesével csökkentő DEC (DECrement, csökkentés) utasítások. 8 bites regiszterek tartalmát lehet csökkenteni a

```
DEC A DEC B DEC C DEC D DEC E DEC H DEC L
```

utasításokkal, amelyek ugyanúgy állítják a Z bitet, mint a növelők. Például amikor az akkumulátorban 1 van (Z bit ekkor

még 0), az utasítás kiadása után az akkumulátor tartalma 0 lesz (ekkor a Z bit 1-be billen, jelezve a zérus eredményt). Ha ezt követően ismét dekrementáljuk a regisztert, annak értéke 255 lesz (és a Z bit ismét nullázódik). A 16 bites regiszterek tartalmát csökkentő

DEC BC DEC DE DEC HL DEC IX DEC IY DEC SP

utasítások növelő párjaikhoz hasonlóan szintén nem állítják a jelzőbiteket. Állítják viszont a Z bitet a

DEC (HL) DEC (IX+d) DEC (IY+d)

utasítások, melyekkel az eggyel növelő, csökkentő utasítások sorát le is zárhatjuk.

Összeadás és kivonás 8 biten

Ezeknél az aritmetikai műveleteknél mutatkozik meg leginkább az akkumulátor kiemelt szerepe. Mindíg az A regiszter tartalmazza a művelet egyik operandusát, és az eredmény is az akkumulátorba kerül, felülírva annak eredeti tartalmát. Az összeadást az ADD (ADD, összead) utasításokkal tehetjük meg. Közvetlenül az akkumulátor tartalmához adhatjuk az "n" 8 bites számot az

ADD A,n

utasítással. Ha a művelet elvégzése előtt az A regiszter tartalma 67, akkor az

ADD A,43

után az akkumulátorban 110 lesz. Ha az akkumulátor értéke nulla, akkor ezt a Z bit 1-es értéke jelzi. Az összeadó utasítások a C bitet is állítják, ennek mechanizmusa a következő: tegyük fel, hogy az A egyenlő 200-zal, a hozzáadandó érték pedig 110-zel. A két szám összege 310, de ezt nyilván nem lehet egyetlen byte-on ábrázolni, a művelet elvégzésekor az akkumulátor tartalma ennek megfelelően túlsordul, ezt jelzi a C bit 1-es értéke. Ekkor a C bittel együtt az akkumulátor tartalmazza a pontos eredményt, ha szükséges, akkor a túlsordult bit további összeadásokhoz felhasználható (ezek ún. többszörös pontosságú aritmetikai műveletek). Példánkban a művelet előtt az A tartalma:

1 1 0 0 1 0 0 0

Az összeadás után a C bit és az A tartalma:

1 0 0 1 1 0 1 1 0

A C bit mindíg a legutóljára elvégzett művelet eredményét mutatja (ugyanúgy, mint a többi). Ha a C bitet a byte mellé "ragasztjuk", és a kilenc bitnyi értéket együttesen meghatározzuk, akkor megkapjuk a 310-et (a C bit helyiértéke 256, az akkumulátorban 54 van, $256+54=310$). Az akkumulátor tartalmához másik regiszter értékét adhatjuk az

ADD A,A ADD A,B ADD A,C ADD A,D
ADD A,E ADD A,H ADD A,L

utasításokkal.

Ha az akkumulátorhoz egy tárrekesz tartalmát akarjuk hozzáadni, akkor az

ADD A,(HL) ADD A,(IX+d) ADD A,(IY+d)

utasításokat használhatjuk.

A művelet során képződő átvitel bitet az akkumulátorhoz adhatjuk az ADC (ADd with Carry, összeadás átvittel) utasításokkal, melyek a C és a Z biteket ugyanúgy állítják, mint ahogyan azt fentebb láttuk. Az "n" 8 bites közvetlen operandus értékén kívül a C-t is az akkumulátorhoz adja az

ADC A,n

utasítás. Ha például a művelet elvégzése előtt a C bit értéke 1 (azaz az előző műveletnél átvitel keletkezett), és az akkumulátor tartalma 250-el egyenlő, akkor az

ADC A,15

végrehajtását követően a C bit értéke egy lesz (hiszen újabb átvitel keletkezett), az A regiszterben pedig 10 lesz ($250+15+1=266$, ebből C bit=1, az akkumulátorban $266-256=10$).

Az átvitel és egy regiszter értékét az

ADC A,A ADC A,B ADC A,C ADC A,D

ADC A,E ADC A,H ADC A,L

utasításokkal adhatjuk az akkumulátor tartalmához. Ha az operandus a tárban van, akkor az összeadást az

ADC A,(HL) ADC A,(IX+d) ADC A,(IY+d)

utasításokkal hajthatjuk végre.

A SUB (SUBtract, kivon) és az SBC (SuBtract with Carry, kivonás átvittel) utasításokkal tudunk az akkumulátor tartalmából kivonni. Közvetlen értéket a

SUB n

utasítással vonhatunk ki az akkumulátorból. Ha az A regiszter tartalmából vele egyenlő adatot vonunk ki a Z bit egy lesz (hiszen az eredmény zérus lesz). Amikor a kivonandó nagyobb, mint az akkumulátor tartalma, akkor a C bit 1 lesz, jelezve ezzel az alulcsordulást. Legyen az A regiszterben 5, ekkor a

SUB 10

után a C bit értéke 1, a regiszterben pedig 251 lesz. Eljött az idő arra, hogy tisztázzuk a számok kettes komplementis ábrázolását. Ugyanis a művelet után eredményül kapott átvitel és 251-es érték a -5-öt ábrázolja, a következők szerint: az indexelt címzésnél már láthattuk, hogy a "d" eltolási értékkel az index-regiszter által mutatott címtől lefelé (minuszban) 128, felfelé (pluszban) 127 byte-tal tudunk eltérni. Ebből talán már látható a 7. bit kitüntetett előjelet helyettesítő szerepe. Ha a 7. bit értéke 1, akkor negatív számról van szó, a többi 7 (6-0) biten a szám lesz ábrázolva. Az előjeles összeadások és kivonások korrekt elvégezhetőségéhez a negatív számokat kettes komplementissükkel kell ábrázolni: a szám abszolút értékében minden bitet ellenkezőjére változtatunk, és ehhez még egyet hozzáadunk. Írjuk fel a -5-öt! Az abszolút érték:

0 0 0 0 0 1 0 1

negálva a biteket:

1 1 1 1 1 0 1 0

egyet hozzáadva:

1 1 1 1 1 0 1 1

aminek értéke a példánkban kapott 251. Kettes komplementis ábrázolásban tehát a -128 és a +127 közötti számokat tudunk ábrázolni, és a Z80 ilyen formában megadott számokkal műveleteket tud végezni. A

SUB A SUB B SUB C SUB D SUB E SUB H SUB L utasításokkal regiszter tartalmát vonhatjuk ki az akkumulátorból. (Érdekes, hogy ezeknél az utasításoknál nem kell külön (és feleslegesen) jelölni az akkumulátort, úgy mint például az ADD A,H-nál.) Tárban lévő adatot a

SUB (HL) SUB (IX+d) SUB (IY+d)

utasításokkal tudunk az akkumulátorból kivonni. Az alulcsordult bitet is kivonhatjuk az

SBC A,n

utasítással. Tehát ha az A regiszterben 5 van, a C bit 1, akkor az

SBC A,10

után az akkumulátorban -6 (250) lesz. Sejtethető, hogy regiszter-tartalmát az

SBC A,A SBC A,B SBC A,C SBC A,D SBC A,E SBC A,H SBC A,L
tárbeli adatot pedig az

SBC A,(HL) SBC A,(IX+d) SBC A,(IY+d)

utasításokkal tudunk kivonni. A jelzőbitek itt ugyanúgy állítódnak, mint ahogyan azokat a példánknál láttuk.

(folytatjuk)

-HCs-

A PASCAL

Blaise Pascal, francia matematikus, filozófus, élt 1623-tól 1662-ig. Már 1642-ben, 19 éves korában elkészítette a világ valószínűleg első működő (mechanikus) számítógépét, az arithmométert, amelynek több eredeti példánya máig is működőképesen fennmaradt. Pascal így jogosan tekinthető a számítástechnika legelső úttörőjének. Később számos jelentős felfedezést tett a matematika és más tudományok területén. Méltán nevezték el Pascalról a korszerű számítástechnikának az egyik legtekélyesebb és talán legszebb nyelvét.

1. BEVEZETÉS Miért a Pascal?

A számítástechnika és -tudomány a leggyorsabban fejlődő területe az emberi tevékenységnek. Már nem is évről évre, hanem szinte hónapról hónapra jelennek meg az újabb gépek, programok, és viharos gyorsasággal fejlődnek a programozási nyelvek is. Ennek a szédületes iramú fejlődésnek azonban megvan az árnyoldala is.

A terület harmonikus fejlődésének a menete az volna, ha a felhasználók megmondanák, hogy mire van szükségük; a programozók kifejtették, hogy milyen szoftvereszközökkel tudnák megoldani ezeket a feladatokat; a rendszerprogramozók kitalálnák, hogy ehhez milyen eszközöket (operációs rendszereket, programnyelveket) kell kifejleszteni; végül a hardvergyártók megalkotnák az ehhez szükséges - és leginkább alkalmas - számítógépeket.

A valóságban ennek kezdetétől fogva pont az ellenkezője zajlik: a hardvergyártók újabb és újabb gépeket hoznak létre, melyek mindegyike sokkal nagyobb teljesítményű, mint elődje, de szinte figyelembe sem veszik a felhasználók tényleges igényeit. A rendszerprogramozók csonkig rágják a ceruzájukat, mire az egyre gyorsabb és nagyobb, de egyáltalán nem átgondolt szerkezetű gépekre a megfelelő rendszerprogramokat kifejlesztik. A kiinduláskor elkövetett hiba tovább gyűrűzik a felhasználói.

Ennek eklatáns példája a FORTRAN programozási nyelv története. Senki sem vitatja el a nyelv érdemeit (egy generáció nőtt fel rajta, és feladatok tömkelegét oldották meg segítségével); azonban a nyelv illogikus, szedett-vedett szabályaiból is kiviláglik, hogy az elsődrendű szempont nem az volt, hogy mennyire képes a programozót segíteni, hanem, hogy könnyű volt hozzá fordítóprogramot fabrikálni. A szakemberek hiába dolgozták ki ugyanabban az időben a logikusabb és a feladatmegoldásra sokkal alkalmasabb Algol-60 programnyelvet, mindenki a Fortrant használta. Miért? Mert az futott a Nagy Kék, az IBM számítógépein.

A BASIC a Fortran kisöccse. Más előnye nincs, mint hogy könnyű megvalósítani, és hogy rendkívül elterjedt. Szokás sok-sok más előnyt is emlegetni. A szakember számára világos, hogy ezek az úgymond előnyök mind szakmai, mind pedagógiai szempontból valójában hátrányt jelentenek.

A számítástudomány pedig mindig időben létrehozta az adott kor ismeretei szerinti korszerű, jól használható programozási nyelveket. Ezek egyike a Pascal. A mi hibánk, ha nem használjuk ki előnyeit.

Lássuk hát, hogy mit tud a Pascal, mondjuk, a BASIC-kel szemben.

Sebesség

A Pascal nyelven írt program a gépi kódéhoz hasonló - a BASIC után szinte fantasztikusnak tűnő - sebességgel fut. Ez abból következik, hogy a Pascal programot futtatás előtt a fordítóprogram gépi kódú programmá alakítja át. Ez néhány nagyságrenddel gyorsabb futást eredményez, mint a végrehajtás pillanatában értelmezett BASIC programé.

Ennek az érvnek van egy kis szépséghibája, mégpedig, hogy végső soron a BASIC program is lefordítható gépi kódra. A gyakorlatban azonban a BASIC fordítóprogramok nem nagyon terjedtek el: a BASIC tipikusan értelmezett, interpretált nyelv maradt. Az IS-BASIC ismert fordítóprogramja, a ZZZIP, túlságosan sok megkötést ír elő a lefordítandó szánt programnál; tulajdonképpen nem azt a BASIC változatot valósítja meg, amelyiket a géppel gyárilag adott interpreter ismer. Sajnos, az IS-BASIC nyelvet pontosan egyik legrokonsebbebb vonásától, a lokális változók használatának lehetőségétől fosztja meg. A ZZZIP fordítóprogramnak ugyanakkor a használata sem túlságosan praktikus, különösen lemezegység nélküli gépen.

A programszerkezetek

A programszerkezetek jelentősége tulajdonképpen nem igazán jelentkezik mindaddig, amíg az elkészítendő program mérete nem haladja meg a húsz-harminc sort. Egy ekkora program mindig áttekinthető marad, akár milyen össze-vissza módon is van szerkesztve. A probléma akkor jelentkezik, amikor nagyobb programot kell (ne adja Isten, határidőre, lehetőleg hibátlanul) készíteni. A program bonyolultsága - és ezzel együtt áttekinthetetlensége, a hibalehetőségek száma - a program méretével nem lineárisan, hanem ennél sokkal erősebben növekszik. A megoldás, ha kizárólag csak olyan jól definiált programszerkezeteket használunk, amelyek jól strukturáltak, könnyen áttekinthető, könnyen tesztelhető és javítható programot eredményeznek. A BASIC nagy hibája, hogy az egyetlen valódi programszerkezet,

A program hossza és bonyolultsága közötti összefüggés katasztrófális hatását világítjuk meg egy példával. Tegyük fel, hogy a hosszától a bonyolultság négyzetesen függ. Ez azt jelenti, hogy a kétszer, háromszor hosszabb program négyszer, kilencszer bonyolultabb.

Most tételezzük fel, hogy egy százszoros program elkészítéséhez egy napra volt szükségünk. Egy komoly ügyviteli program vagy rendszerprogram néháyszor tízezer sorból áll. Beváltunk egy tízezer soros program megírását, mondjuk, négy hónapos határidővel, abból a hibából kiindulva, hogy a százszor akkora program megírásához elég a száz nap. Természetesen minden határidőmódosítást folyamatosan túllépünk. Ez nem is meglepő, hiszen a négyzetes hossz-bonyolultság összefüggés alapján számolva a program bonyolultsága nem százszoros, hanem tízezerszeres. Ez azt jelenti, hogy a várható elkészítési idő tízezer nap, azaz mintegy 27 év... egy egész dolgos élet!

A valóságban a bonyolultság ennél még nagyobb is lehet.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Üres ciklus	18	0.8	0.34	53	2.35
Egész értékadás	33	0.5	0.26	127	1.92
Egész összeadás	13	0.6	0.41	32	1.46
Egész kivonás	14	0.6	0.46	30	1.3
Egész szorzás	18	4.4	3.3	5.5	1.33
Egész osztás	22	6.6	6.5	3.4	1.02
String-értékadás	26	2.5	5.2	5	0.48
Rész-string kiemelés	38-	1.2 *)	0.5 *)	-	-
Konkatenáció	24.74	7.4	12.38	2	0.6
Lebegőpontos értékadás	34.5	-1.0	32	-	-
Lebegőpontos összeadás	53	-	2.3	23	-
Lebegőpontos kivonás	55.5	-	2.35	24	-
Lebegőpontos szorzás	78.5	-	30.9	2.5	-
Lebegőpontos osztás	251.5	-	40.18	6.3	-

1. A feladat (10 000 -szer végrehajtvá)

A végrehajtási idő (s): 2. BASIC 3. ZZZIP 4. Pascal esetén

A relatív gyorsaság: 5. PASCAL a BASIC-hez 6. Pascal a ZZZIP-hez hasonlítva.

VERSENYFUTÁS

A teszt körülményei: normál 4 MHz-es ENTERPRISE 128-as gép, a gyári beállítással. Az összehasonlított programok: IS-BASIC 2.1 verzió, ugyanaz a program (pontosabban a rppgram megfelelő részei) a ZZZIP 1.1 verziójával lefordítva, Turbo-Pascal 2.00A verzió.

A teszt során az összes művelet eredménye a tisztán ráfordított idő, azaz az értékadás mért idejéből levontuk a ciklus szervezésére fordított időt, az összeadás idejéből emellett levontuk az értékadás idejét is stb. Ebből adódik a rész-string kiemelésénél a Pascal és a ZZZIP esetében kapott negatív időérték (a művelet tehát gyorsabban megy végbe, mint a stringértékadás).

A teszt nem igazán mérvadó, mert az IS-BASIC nem ismeri az egész típus, így valójában nem képes egész műveleteket végezni. Ezért az "egész" műveleteket a BASIC-ben kis egész értékeket eredményező kis egész értékekkel végeztük. Az eredmények mégis jellemzők a két programnyelvre, mert a sebesség szempontjából legkritikusabb műveleteknél is (ciklusszervezés, karakter- vagy képpont-koordináták számítása) a felhasználó kénytelen a sokkal lassabb lebegőpontos műveleteket használni.

amit ismer, az utasítás vagy utasítássor. A Pascal által ismert program-szerkezetek segítségével viszont szinte ideális tisztaságú programokat készíthetünk.

A programszerkezetekhez tartozik a Pascal igen jól definiált és következetes eljárás- és függvénydeklarációja, illetve ezek hívása. Nagyon fontos a paraméterátadás (a beavatottabaknak: az érték szerinti illetve a cím szerinti átadás), a lokális változók (általában a lokális objektumok), és itt említjük meg a rekurziót, mint bizonyos fajta feladatok egyetlen lehetséges, sok más feladatnak pedig egyszerűen csak célszerű megoldását.

Az adatszerkezetek

A BASIC példáján felnőtt programozó az adatszerkezetek fogalmát még kevésbé érti, mint a programszerkezetekét. Az iparszerű programozástechnikában pedig az adatszerkezeteknek a programszerkezetekkel azonos vagy talán még fontosabb szerepük van.

A BASIC csak néhány egészen elemi adatszerkezetet ismer, mégpedig az egész és a valós számokat (sok megvalósítás ezek közül is csak az egyiket), valamint a (karakter)stringet (magyarul fűzért). Képes ezekből összetett adatszerkezeteket (tömböket) létrehozni. Ismeri még tulajdonképpen a file (a magyar neve állítólag állomány) fogalmát, de a BASIC felfogásában ez nem igazán adatszerkezet.

Ez a szűklátókörűség tisztán csak hagyomány: a számítógépeket legelőször csak numerikus alkalmazásokra szánták (mindenki tudja, hogy a számítógép a pontos célzás igényének köszönheti létét: az első számítógép a tűzérőnél használta lélekmépzőt akarta kiváltani). Ezeknél az első alkalmazásoknál ez a néhány szerkezet is elegendő volt.

Manapság az élet minden területén használják a számító- (helyesebben szólván: adatfeldolgozó) gépeket. Az alkalmazásoknak csak kis hányada dolgozik számokkal, a többségük mindenfajta egyéb objektumokon operál. A Pascal, bár eleve több adattípussal rendelkezik, azt is lehetővé teszi, hogy a programozó tetszés szerinti, új adattípusokat hozzon létre. Így a program algoritmusai a feladat megoldásához legjobban alkalmazkodó adattípusokkal dolgozhatnak.

Gépfüggetlenség

Egy-egy program kifejlesztése igen sok eszközt és ráfordítást igényel. All ez a mi saját programjainkra is, de különösen a hatalmas méretű gyári programokra. Jogos a törekvés, hogy a sokszor több ember több évi munkáját követelő program ne csak egy géptípuson működjön. A számítógépek gyors generációváltása is indokolja, hogy az előző gépre fejlesztett program a következőn is használható legyen. A BASIC nyelvjavításai annyira szerteágazóak, hogy szinte bizonyosra vehető a kudarc, ha egy másik rendszeren fejlesztett BASIC programot próbálunk átvenni. Gondoljunk csak a valamennyire szabványosnak felfogható Microsoft BASIC-re, az IBM gépeken és utánozóikon futó GW-BASIC-re, vagy az ENTERPRISE rokonszenves, de egyáltalán nem szabványos alig-BASIC-jére.

A Pascal nyelvet olyan gondosan tervezték, hogy a legtöbb fordítóprogramja szinte változtatás nélkül valószínű meg. Ugyanakkor igen magas szinten szabványosítják az idők folyamán mégis szükségessé váló módosításokat, kiegészítéseket. Ez garanciát ad arra, hogy a leporolt régi Pascal program változatlanul, vagy igen kicsiny, jól definiálható változtatással lefordul majd a legújabb fordítóprogrammal, és futni fog a következő, még gyorsabb, még többet nyújtó gépen is.

A NYELVEK KÖZÖTT

Hogy az adatokat értékelhessük, egy példa: egy 100 x 100 elemű mező nullázása (pl. egy játékmező előkészítése során) a BASIC esetén 51 másodpercig tart (18 s a ciklusszervezés és 33 s az értékadás), míg ugyanez a ZZZIP-pel lefordított BASIC program esetén csak 1.3 másodpercig (0.8 s és 0.5 s). A Turbo-Pascal esetén a művelet mindössze 0.6 másodpercet igényel (0.34 s és 0.26 s).

Egy érdekesség: ahhoz, hogy az eredmények egyáltalán mérhetőek legyenek, a Pascal program és a ZZZIP-pel lefordított BASIC program esetében kénytelenek voltunk nem tízezer, hanem százezer ciklust lefuttatni, sőt, az első négy tesztnél (üres ciklus, értékadás, összeadás és kivonás) egyenesen egymillió műveletet elvégeztetni. A táblázatban már természetesen a korrigált adatot adtuk meg. Majdnem bizonyos, hogy ezzel "előnyt adtunk" a BASIC-nek (a számbázisolás és a műveletvégzés sajátosságai miatt a nagyobb számoknál a sebesség csökken; ez egyébként látható abból, hogy a "lebegőpontos" műveleteknél a BASIC lassab, mint önnön maga az "egész" műveleteknél, holott tudjuk, hogy mind a két esetben egyaránt lebegőpontos műveleteket végez a gép).

Egyéb

Sokáig lehetne még sorolni a Pascal feltétlen előnyeit a BASIC-szerű programozási nyelvekkel szemben. A teljességre törekvésre nem is gondolva it most csak megemlíttünk néhányat.

A Pascal eljárásai (ezek felelnek meg a BASIC-ben mellesleg nem túl ügyesen megvalósított szubrutin fogalmának) és függvényei paraméterezve hívhatók meg. Ennek elemi szükségességét minden programozó ismeri. További óriási előny, hogy az eljárásokon és függvényeken belül lokális (csak az adott eljárás vagy függvény határain belül értelmezett) változók létezhetnek, amelyek még névazonosság esetén sem léphetnek konfliktusba más eljárások vagy a főprogram változóival.

A Pascal nagy előnye még, hogy rendkívüli nyelvi gazdagsága ellenére könnyen fordítható, és megdöbbentően gyors fordítóprogram készíthető hozzá. Ennek legjobb példája a közismert Turbo-Pascal.

Még egy momentum: a Pascal program- és adatszerkezetei közel állnak a normális emberi gondolkodás fogalmaihoz. Teljesen jogos az az igény, hogy ne az embernek kelljen a számítógép korlátaihoz időmúlnia, hanem a gépet emlíjük fel az ember intellektuális szintjére. Ez ugyanakkor azt is jelenti, hogy a Pascalt megtanulni is könnyű. Ugyanakkor a tapasztalat azt mutatja, hogy akik a BASIC használatával kezdtek el programozni, később alig képesek megszabadulni a beléjük rögzült rossz programozási megoldásoktól. Pedig semmi akadálya nincs annak, hogy már a legelső pillanatban ne BASIC-ben, hanem Pascalban kezdjük tanulni a programozást.

Végül felmerül a kérdés: az ENTERPRISE felhasználói milyen módon próbálkozhatnak meg a Pascal nyelvű programozással? Nos, a csak magnóval rendelkező felhasználóknak elérhető a Spectromosok által is ismert HiSoft-Pascal, amely egy elég teljes, többé-kevésbé jól sikerült megvalósítás. Saját, beépített editorral dolgozik, gyors, és a memóriában fordít, a program azonnal futtatható. Ugyanakkor a kész programból önállóan betölthető, futtatható kód állítható elő. A HiSoft-Pascal szépséghibája, hogy - mivel nem ENTERPRISE-ra készült - nem tudja közvetlenül kezelni a gép grafikai és egyéb lehetőségeit. Ez azonban senkit ne keserítsen el: készült ugyanis egy olyan kiterjesztés, amellyel az ENTERPRISE minden előnyös tulajdonsága kihasználható. Ezt a kiegészítést - mivel elég nagy terjedelmű, kényyszerűen folytatásokban - közreadjuk.

Akik lemezegységgel is rendelkeznek, a Turbo-Pascal különböző verzióit használhatják. Ez a program megjelenése óta folyamatosan szűr mind az azóta gyakorlatilag már csak a hobbi-kategóriában megtalálható nyolcbites, mind pedig az egyre inkább mindenkinek elérhetővé váló IBM-kompatibilis számítógépeken programozók körében.

(folytatjuk...)

- UL -

Néztek például a sakkjáték programozását. BASIC-ben gondolkodva a sakktablea egy 8 x 8-as numerikus (pl. egész típusú) mátrix, az egyes elemeknek adott érték mondja meg, hogy milyen figura áll az adott mezőn. A király értéke legyen 6, a gyalog 1; az üres mező megfelelője a 0 érték. A figura színének meghatározásához két lehetőségünk van: vagy valahogy beikódoljuk az értéke s színt, pl. a sötét figura a saját értékével szerepel, a világoséhoz pedig mindig hozzáadunk 10-et, vagy megadjuk; vagy pedig definiálunk egy másik 8 x 8-as mátrixot, ahol a figura színét adjuk meg. Egyik megoldás sem igazán szerencsés: az első esetben állandóan kódolni és dekódolni kell a figurák értékeit, a másik esetben két adatmezőt kell állandóan indexelni és naprakészen tartani. Egyik esetben sem világos valahol a program közepén, hogy a

TABLA(I, J) = 15
értékadás melyik szín melyik figuráját állítja az adott mezőre.

A Pascal megengedi, hogy definiáljuk a FIGURA típusát. Az ilyen típusú változók és konstansok értéke egyrészt megadják a figura színét, másrészt az értékét is, mégpedig jól érthetően. A

```
TYPE
FIGURA = RECORD
SZINE : ( SOTET, VILAGOS );
ERTEKE : ( URES, GYALOG, FUTAR, CSIKO, BARTYA, VEZER,
KIRALY );
END;
```

típusdeklaráció a sakkfigurák illetve a sakktablea mezői számára egy olyan típusú határoz meg, aminek a SZINE összetevője csak a SOTET és a VILAGOS értéket veheti fel, az ERTEKE összetevő pedig vagy üres, vagy pedig a még felsorolt hat érték egyike lehet. Ekkor - a megfelelő változódeklarációk után - jogszag (és teljesen érthetőek) az ilyen műveletek:

```
AKTUALIS_FIGURA := TABLA[ I, J ];
IF AKTUALIS_FIGURASZINE = SOTET THEN
GYOZTEM
ELSE
VESZTETTEM
;
IF TABLA[ SOR, OSZLOP ]ERTEKE = KIRALY THEN
SAKK
;
```

Lehetőségek Páratlan Tárháza (LPT)

Az eddig ENTERPRISE-ra készült programok közül szinte csak a demók-ból kaphattunk némi ízelítőt számítógépünk grafikai képességeiből. Pedig a számunkra felkínált lehetőségek szinte korlátlanok. Ezeknek a látványos megoldásoknak a megismeréséhez szeretnénk némi segítséget nyújtani ebben a rovatban.

Először az LPT felépítését ismertetem, majd kisebb-nagyobb példaprogramokkal próbálom bemutatni néhány trükköt, ötletet. Természetesen ezek megértéséhez illetve használatához ismerni kell az assembly programozás alapjait valamint az ENTERPRISE memóriakezelését.

Az ENTERPRISE grafikájáért a NICK chip felelős. A működésébe való beavatkozáshoz négy port áll rendelkezésünkre.

Ezen portok és szerepük a következő:

80h FIXBIAS

b0..b4 A felső nyolc palettaszín felső 5 bitje.

b5..b6 A külső színabemetet prioritása.

b7 A beépített hangszóró kapcsolója. (0=bekapcsolva)

81h BORDER A keretszín beállítására használható.

82h LPTL Az LPT (Line Parameter Table-sorparaméter tábla) kétbájtos kezdőcímeinek középső nyolc bitje (b4..b11).

83h LPTH

b0..b3 Az LPT kezdőcímeinek felső négy bitje.

b4..b5 Nincs használva.

b6 A sorparaméterszámláló órajelének engedélyezése (0=tiltott az órajel).

b7 Ha a bit értéke 0 akkor újratöltődik az LPT bázismutatója.

A NICK chip portjai után lássuk a memóriakezelését. A NICK csak 64 kbájtot tud megcímezni, de azt közvetlenül teszi attól függetlenül, hogy az be van-e lapozva vagy nincs. Ezt a grafikus memóriaterületet a felső 4 szegmens alkotja (0FCh..0FFh). Ezeket a Z80 aszerint címzi, hogy melyik lapra vannak belapozva, a Nick azonban folytonosan 0000h-től 0FFFFh-ig. A videómemóriához való hozzáférésben Nick chipnek prioritása van, ezért itt a programok lassabban futnak és nem időzíthetők.

Minden LPT egyenként 16 bájtos sorparaméter blokkokból áll. Egy-egy LPB (Line Parameter Block-sorparaméter blokk) a képernyőnek egy részét definiálja. Ennek a képernyőrészeknek MODSOR a neve.

Egy sorparaméterblokk felépítése a következő:

0 SC Az LPB által meghatározott MODSOR pixelsorainak száma kettes komplement alakban. (256-sorok száma)

1 MB Az adott MODSOR videóüzemmódja.

b7 VINT Beállítva a MODSOR kezdetén megszakítás generálódik.

b6..b5 Szín mód.

00 - Kétszínű üzemmód

01 - Négyzínű üzemmód

10 - 16 színű üzemmód

11 - 256 színű üzemmód

b4 VRES Beállítva teljes a függőleges felbontás, törölve az adott MODSOR minden pixelsora azonos lesz.

b3..b1 Videó mód.

000 - VSYNC mód (szinkronizálási mód)

001 - PIXEL mód

010 - ATTRIBUTE mód

011 - CH256 mód

100 - CH128 mód

101 - CH64 mód

110 - nem használt

111 - LPIXEL mód

b0 RELOAD Beállítva újratöltődik a sorparaméterszámláló báziscíme.

2 LM b0..b5 Bal margó.

b6..b7 Színvezérlés kétszínű grafikus módban.

3 RM b0..b5 Jobb margó.

b6..b7 Színvezérlés kétszínű karakteres módban.

4.5 LD1 Elsődleges videó adatcím.

6.7 LD2 Másodlagos videó adatcím.

8..15 COL0-COL7 Első nyolc palettaszín. 256 színű üzemmódban nem használt.

Egy LPT definiálásához ismerni kell a TV-kép felépítését. A teljes kép 625 sora két egyenként 312.5 soros félképből áll. Az egyik félkép tartalmazza a páros sorozámú sorokat a másik a páratlanokat. Ahhoz tehát, hogy a kép ne hullámozzon pontosan 312.5 sorból kell állnia az LPT által definiált MODSOR-oknak. Ilyenkor a két félkép teljesen megegyezik egymással. Természetesen lehetőség van a teljes 625 soros képernyő kihasználásához. Ezt interlace üzemmódnak hívják. Ilyenkor az egyik félképre definíció végén nem állítjuk be a RELOAD bitet, hanem folytatjuk a második félképpel és csak ennek a végén utasítjuk a Nick-et, hogy kezdje előről az LPT olvasását.

A tökéletes állóképhez még egy dologra kell ügyelnünk, mégpedig a szinkronizációra. A pixelsorok vízszintes szinkronizációját a gép elvégzi helyettünk, a függőleges képszinkront azonban nekünk kell biztosítani. Ezt legegyszerűbben a következő két LPB-vel tehetjük meg:

0FCh,10h,00h,3Fh,00,00,00,00,00,00,00,00,00,00,00,00

0FFh,10h,3Fh,20h,00,00,00,00,00,00,00,00,00,00,00,00

Szinkronizációs módban a bal és a jobb margó a szinkron be- illetve kikapcsolásának a helyét vezérli a soron belül. Az első blokk négy pixelsort definiál (100h-FCCh=04h). Ezen LPB letelején bekapszolódik a szinkronizáció és bekapcsolva is marad egészen a második blokk feléig. Mivel a második LPB csak egy pixelsort jelent ezért a szinkron összesen 4.5 sor idejére van bekapcsolva. Tehát még 312.5-4.5=308 sort kell definiálnunk.

A Nick minden sort 57 szakaszra oszt fel és minden szakaszban két bájtot tud beolvasni. Az első nyolc szakaszban beolvassa a soronkövetkező LPB-t. Ezután a beolvasott sorparaméter blokk alapján előállítja az aktuális képsort. A sor a képernyőn a bal és jobb margó által meghatározott helyre kerül. Az utolsó három szakaszban történik a videómemória frissítése. A bal margó legkisebb lehetséges értéke tehát nyolc, a jobb margó pedig maximum 36h lehet. A margókon kívül eső terület keretszínű lesz.

A videómodokat 3 fő részre oszthatjuk. Ezek a grafikus mód, a karakteres és a szinkron üzemmód. A szinkron problémájával már foglalkoztunk, most lássuk a grafikus képmódokat.

Ebből három féle áll a rendelkezésünkre: pixel, attributum és lpixel. A pixel és lpixel módok között csak a vízszintes felbontásban van különbség, mégpedig az lpixel mód feleakkora felbontású mint a pixel. Így memóriát takaríthatunk meg, ha megelégszünk a kisebb felbontással. Ezen videómodokban a képernyőbájtok jelentése a színmódtól függ.

Kétszínű módban minden bitnek egy képpont felel meg. Ha a megfelelő bit törölve van, akkor az adott képpont a Col0-nak megfelelő színt veszi fel, ha a bit egyes, akkor a Col1-et.

Négyzínű képernyőn minden bájtnak négy képpontot határoz meg a következő bitkiosztással:

b3,b7 b2,b6 b1,b5 b0,b4

Az egyes bitpárok egy-egy színt határoznak meg a Col0-Col3 palettaszínek közül.

16 színű módnál kell legjobban odafigyelni a bitkiosztásra, amely az alábbi:

b1,b5,b3,b7 b0,b4,b2,b6

Mint látható, itt már csak két pontot jelent egy bájtnak. Mivel az LPT-ben csak nyolc palettaszínt tudunk megadni, a második nyolc (Col8-Col15) megadásához a fentebb ismertetett FIXBIAS portot kell felhasználni. Ebből következik, hogy a második nyolc szín csak olyan egymás után következő szín lehet, amelyeknek első tagja nyolccal osztható pozícióban kezdődik. Ez a második nyolc szín az egész képernyőn ugyanaz.

Már most érdemes megfigyelni, hogy a festi módok bármelyikében a kép egypixelnyi scrollozása egyetlen bitforgató utasítással lehetséges.

A legegyszerűbb videómod a 256 színű. Ennél minden képpontnak egy bájtnak felel meg. A képpont színe a bájtnak megfelelő szín lesz. Itt tehát az LPT palettaszíneit nem használjuk.

A következő részben megnézzük a fennmaradó videómodokat, valamint egy példaprogramot az LPT felépítésére és bekapcsolására.

Videofüggvények

Sokféle megoldás létezik már a megnyitott videocsatornák kezdőcímeinek meghatározásához. Talán a legegyszerűbb az, amikor a videolap szegmens és ofszetcímet meghatározó függvényeket a Basic alaputasításai közé láncoljuk. Ezt teszi meg az alábbi assembly forráslista. A fordítást a GEN-nel végezzük el, 2-es fejlécű relokálható állományt kell készíteni. Miután a 1. listát begépeztük, a biztonság kedvéért rögzítjük azt a

P1,99,VFUNC.ASM

utasítással. A fordítás az

A,R 2

paranccsal indítható. A tárgyködöt az

O,,VFUNC.BAS

kiadásával rögzíthetjük.

A lefordított programot Basic-be természetesen a LOAD paranccsal tudjuk betölteni. Ekkor két új függvény, a VSEG() és a VOFS() könnyíti a lapkezdőcímek meghatározását. A függvények paraméterként egy nyitott videocsatorna számát várják. Adjuk ki például a

PRINT VSEG(102);VOFS(102)

utasítást. A képernyőn ekkor a nullás editorcsatornához rendelt videolap kezdőcímeinek szegmens és ofszetcíme jelenik meg.

Akiknek nincs a birtokukban a GEN Assembler, a 2.listán látható program lefuttatása után állíthatják elő a bővítőprogramot.

2. lista

```

100 PROGRAM "VFUNC.INI"
110 ALLOCATE 230
120 CODE P=HEX$( "0,02,9F,00,1F,00,00,00" )
130 CODE =HEX$( "00,00,00,00,00,00,00,00" )
140 CODE =HEX$( "28,14,C8,A4,71,40,A4,40" )
150 CODE =HEX$( "61,37,19,04,05,62,79,18" )
160 CODE =HEX$( "A6,28,14,88,0C,27,23,28" )
170 CODE =HEX$( "80,E4,65,30,99,0F,22,E0" )
180 CODE =HEX$( "68,28,48,21,83,60,0D,74" )
190 CODE =HEX$( "00,00,43,08,00,1A,E8,00" )
200 CODE =HEX$( "00,18,00,0E,02,30,C2,07" )
210 CODE =HEX$( "A0,08,78,00,11,99,5F,EF" )
220 CODE =HEX$( "70,43,24,00,00,06,01,0A" )
230 CODE =HEX$( "C4,F2,31,4E,07,00,00,00" )
240 CODE =HEX$( "00,00,60,10,AC,53,22,91" )
250 CODE =HEX$( "E0,60,00,01,98,05,C0,1C" )
260 CODE =HEX$( "C3,F6,6C,2F,00,64,83,60" )
270 CODE =HEX$( "70,03,99,80,07,03,8D,9F" )
280 CODE =HEX$( "86,F5,78,36,10,00,32,5A" )
290 CODE =HEX$( "E9,90,00,E0,3A,D7,05,00" )
300 CODE =HEX$( "04,02,76,88,2C,00,7C,58" )
310 CODE =HEX$( "88,02,C7,D0,30,00,EE,08" )
320 CODE =HEX$( "5B,88,02,66,03,49,F1,92" )
330 CODE =HEX$( "67,68,80,80,0C,97,88,84" )
340 CODE =HEX$( "7C,4E,73,8C,44,2E,A0,18" )
350 CODE =HEX$( "9D,E2,21,2E,06,DC,EF,11" )
360 CODE =HEX$( "08,A0,06,E7,C3,00,0A,00" )
370 CODE =HEX$( "00,00,00,00,00,00,00,00" )
380 CODE Q=HEX$( "0,00,00,00,00" )
390 OPEN #1:"VFUNC.BAS" ACCESS OUTPUT
400 FOR R=P TO Q+4
410 PRINT #1:CHR$(PEEK(R));
420 NEXT
430 CLOSE #1

```

```

1. lista ; VSEG() & VOFS()
MS0 ; HiSoft DEVPAK/GEN forráslista
DEFM "VSEG() and VOFS() are ready."
DEFB 13,10 ;BEJELENTKEZES
MS1 DEFB "S" ;
START ENT $ ;INDITASI PONT
LD HL,DVOFS ;
RST #10 ;ROM BASIC CALL
DEFB #80,0 ;VOFS BELANCOLASA
LD HL,DVSEG ;
RST #10 ;ROM BASIC CALL
DEFB #80,0 ;VSEG BELANCOLASA
LD B,0 ;LEKERDEZES
LD C,4 ;DEF CHAN
RST #30 ;EXOS CALL
DEFB 16 ;ALAPERT. CSAT.
LD A,D ;
LD BC,MS1-MS0 ;UZENETHOSSZ
LD DE,MS0 ;
RST #30 ;EXOS CALL
DEFB 8 ;UZENET KIIRASA
RET ;
DVOFS DEFW 0 ;URES
DEFB 12 ;GEPI FV
DEFB 4 ;NEVHOSSZ
DEFM "VOFS" ;FVNEV
DEFW GOVOFS ;A FV CIME
DEFB 0 ;PO-M LESZ
DVSEG DEFW 0 ;URES
DEFB 12 ;GEPI FV
DEFB 4 ;NEVHOSSZ
DEFM "VSEG" ;FVNEV
DEFW GOVSEG ;A FV CIME
DEFB 0 ;PO-M LESZ
GOVOFS CALL RUTIN1 ;ELSO RUTIN HIVASA
AND 00111111B ;OFZET MASZK
CALL RUTIN2 ;MASODIK RUTIN HIVASA
RET ;
GOVSEG CALL RUTIN1 ;ELSO RUTIN HIVASA
AND 11000000B ;SZEGMENS MASZK
RLCA ;BELEPTETES JOBBROL
RLCA ;BELEPTETES JOBBROL
OR 11111100B ;ELSO VIDEOSZEGMENS
LD L,A ;
XOR A ;A=0
CALL RUTIN2 ;MASODIK RUTIN HIVASA
RET ;
RUTIN1 RST #10 ;ROM BASIC CALL
DEFB #99,0 ;() ELLENORZES
JR C,ERR1 ;SYNTAX ERROR
RST #10 ;ROM BASIC
DEFB #A,0 ;INTEGER ERTEK?
JR NZ,ERR4 ;NEM INTEGER
RST #10 ;ROM BASIC CALL
DEFB #B,0 ;EGESZ A HL-BE
LD A,H ;
OR A ;A=0?
JR NZ,ERR2 ;NEM,HL NAGYOBB,MINT 255
LD A,L ;CSATORNASZAM
LD B,3 ;VIDEOLAP KEZDOCIM
RST #30 ;EXOS CALL
DEFB 11 ;SPEC. FUNKC.
OR A ;VOLT HIBA?
JR NZ,ERR3 ;IGEN,A CSAT. NINCS NYITVA
LD H,B ;
LD L,C ;HL-BE A NICK CIM
LD A,H ;SZEGMENS SZAMHOZ
RET ;
RUTIN2 LD H,A ;
RST #10 ;ROM BASIC CALL
DEFB 2,0 ;HL A BASIC TAR TETEJERE
RET ;
ERR1 POP AF ;A CALL MIATT
LD HL,20030 ;"Identifier excepted"
RST #20 ;HIBAUZENET ES MEGSZAKITAS
ERR2 POP AF ;A CALL MIATT
LD HL,1002 ;"Overflow in numeric ..."
RST #20 ;HIBAUZENET ES MEGSZAKITAS
ERR3 POP AF ;A CALL MIATT
LD HL,7004 ;"Channel not open"
RST #20 ;HIBAUZENET ES MEGSZAKITAS
ERR4 POP AF ;A CALL MIATT
LD HL,1000 ;"Unexpected value given"
RST #20 ;HIBAUZENET ES MEGSZAKITAS
END ;A FORDITAS VEGE

```

Inteligens billentyűzetkezelő

Bizonyára mindenki tapasztalta már, hogy az ENTERPRISE megjegyzi a legutoljára lenyomott billentyűt. Ez a jelenség sokszor zavaró, általában azonban jó lenne, ha többet jegyezne meg. Ezen a problémán egy rendszerbővítővel lehet segíteni, amely tárolja a leütött billentyűk kódját.

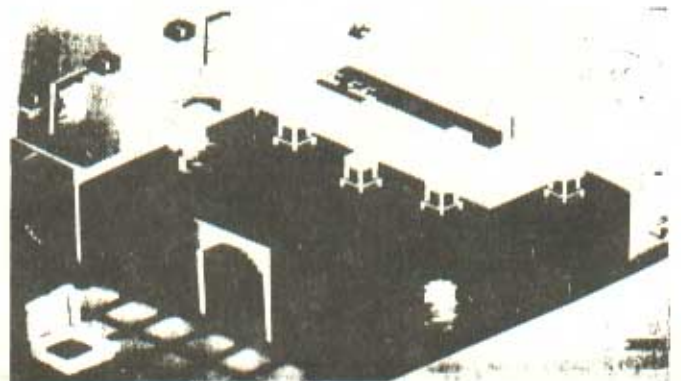
Az alábbi Basic program egy ilyen rendszerbővítőt állít elő és ment ki háttértárolóra. Elindítása előtt tehát állítsuk felvételre a magnót vagy tegyünk lemezt a lemezegységbe.

A bővítő hiányossága, hogy nem nyitja meg újra a billentyűzetsatornát, amelyet az EXOS lezár a bővítő inicializálásakor. Ezért betöltése után érdemes egy meleg RESET-et végrehajtani.

```

100 PROGRAM "KEYBPC.BAS"
110 OPEN #1:"KEYBPC" ACCESS OUTPUT
120 LET ELLENOR=0
130 FOR I=1 TO 726
140   READ A
150   PRINT #1:CHR$(A);
160   LET ELLENOR=ELLENOR+A
170 NEXT I
180 CLOSE #1
190 TEXT 40
200 IF ELLENOR<>64449 THEN
210   PRINT "HIBA VAN AZ ADATOKBAN"
220 ELSE
230   PRINT "KESZ"
235 END IF
240 DATA 0,7,100,2,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0
250 DATA 0,60,191,128,98,129,51,248,16,192,29,69,160,37,184
260 DATA 128,26,219,89,140,165,144,0,70,85,0,0,64,0,7
270 DATA 184,85,94,50,136,192,66,24,5,4,50,89,47,132,75
280 DATA 5,240,56,16,201,106,177,89,176,128,1,128,245,31,63
290 DATA 194,48,176,0,2,19,0,61,193,15,22,11,68,112,12
300 DATA 31,63,194,48,192,0,2,71,0,61,193,10,242,123,36
310 DATA 240,183,27,178,4,48,56,1,252,4,96,4,195,75,230
320 DATA 0,140,32,249,87,178,73,100,82,201,8,64,32,59,25
330 DATA 78,71,51,73,188,220,32,24,139,134,0,160,104,128,64
340 DATA 32,16,8,4,4,147,113,208,202,108,54,26,76,230,83
350 DATA 113,208,64,107,50,158,76,70,243,9,200,200,32,55,156
360 DATA 12,167,35,9,208,222,114,23,2,129,162,1,0,128,64
370 DATA 32,16,32,4,3,17,200,228,96,32,34,25,78,198,147
380 DATA 97,204,222,102,58,8,9,7,83,113,156,194,114,60,139
390 DATA 129,64,208,0,0,0,0,16,0,32,108,0,0,0,8
400 DATA 37,145,75,36,34,121,4,164,68,132,192,16,96,6,11
410 DATA 0,193,96,8,40,1,5,128,96,208,12,30,1,131,128
420 DATA 48,128,6,12,0,194,32,24,8,1,2,192,7,207,241
430 DATA 148,118,1,87,140,149,171,230,72,233,90,190,91,178,25
440 DATA 176,72,4,116,203,95,185,129,100,119,105,17,64,50,101
450 DATA 175,222,193,6,104,1,222,205,115,59,132,42,245,243,245
460 DATA 150,1,39,10,1,167,229,187,0,106,62,0,179,89,142
470 DATA 225,147,45,126,192,56,15,128,140,214,99,184,100,172,95
480 DATA 43,217,173,7,104,112,80,89,98,132,103,84,0,169,96
490 DATA 190,118,148,214,11,224,152,233,100,190,91,138,4,226,50
500 DATA 120,24,0,237,88,63,135,227,128,232,248,124,211,80,43
510 DATA 218,106,17,240,253,166,168,105,171,0,32,0,0,44,240
520 DATA 177,16,62,213,237,53,67,77,88,193,12,1,199,131,37
530 DATA 146,249,130,121,9,14,153,203,245,184,128,10,62,16,140
540 DATA 158,75,241,211,65,126,50,89,175,135,76,197,250,221,152,
550 DATA 186,118,50,79,203,113,64,81,182,180,115,2,5,0,161
560 DATA 11,21,126,182,105,173,21,236,209,227,45,94,60,12,34
570 DATA 68,43,53,243,53,146,237,17,181,25,46,214,128,233,110
580 DATA 190,39,187,75,107,85,240,132,80,189,118,148,157,98,0
590 DATA 72,88,92,162,20,1,21,74,97,0,68,242,166,16,3
600 DATA 68,34,5,232,24,20,119,17,132,31,131,37,162,249,146
610 DATA 47,83,29,199,76,245,248,201,104,190,97,196,151,246,108
620 DATA 35,0,97,157,221,236,216,58,0,195,82,187,217,176,92
630 DATA 1,134,156,104,179,96,136,3,13,164,194,102,192,176,6
640 DATA 26,81,222,205,128,160,12,54,107,189,198,245,106,132,64
650 DATA 8,5,187,180,164,219,89,180,214,44,56,5,0,175,105
660 DATA 172,218,47,23,27,36,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0
670 DATA 0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0
680 DATA 0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0
690 DATA 0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0
700 DATA 0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0
710 DATA 0,0,0,1,128,0,10,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0

```


TIPPEK - TRÜKKÖK

Hol a kurzor?

A videolapokon a kurzort a PRINT AT utasítással állíthatjuk be. Hiányoznak azonban ennek fordítottjai, a kurzorpozíció olvasását támogató függvények. Szerencsére a videokezelő rendelkezik ezzel a funkcióval, csupán a megfelelő rutinnal kell feléresztenünk ezt a lehetőségét.

A kurzor y koordinátáját a WHEREY, az x koordinátáját a WHEREX függvény adja vissza. Az egyetlen szükséges paraméter egy nyitott videocsatorna számát tartalmazza.

```
100 PROGRAM "WHEREY.BAS"
110 PRINT #102, AT 7, 13;
120 LET Y=WHEREY(102):LET X=WHEREX(102)
130 PRINT Y,X
140 DEF WHEREY(C)
150 LET WHEREY=WHERE(C,0)
160 END DEF
170 DEF WHEREX(C)
180 LET WHEREX=WHERE(C,1)
190 END DEF
200 DEF WHERE(C,M)
210 PRINT #C:CHR$(27);"?";
220 GET #C:Y$:GET #C:X$
230 IF M=0 THEN
240 LET WHERE=ORD(Y$)-32
250 ELSE
260 LET WHERE=ORD(X$)-32
270 END IF
280 END DEF
```

EXDOS képernyő

Néha rettentően idegesítő az EXDOS parancsértelmezőnek az a tulajdonsága, hogy a begépelte parancs a megjelenített directory-val, vagy a kiíratott file-al együtt elűszik. Basic-ben dolgozva segíthetünk ezen a helyzeten, ha a képernyő utolsó négy sorának valamelyikében kiadjuk az

```
:EXDOS #0
```

parancsot. Ezután parancsainkat a nullás editorcsatorna dolgozza fel, de az összes megjelenítés az EXDOS saját videocsatornáján fog történni. A rendszerparancsok stabilan állnak a képernyő alsó négy sorában, és a kettőspontot sem kell eléjük kitenünk. A parancsmódból a [STOP] leütésével léphetünk ki, az [ESC] nem hajlandó erre.

A LoriGRAPH gyorsítása

A LoriGRAPH (szegényes) ikonos menürendszeren keresztül irányítható, így viszonylag könnyen tanulható. Amikor a felhasználó már igazán jól tudja kezelni, akkor nem nézi, hogy mi van a képernyőn, hanem mindent 'csuklóból' csinál. Ebben az esetben nagyon bosszantó lehet a program lassúsága. Ez főleg a grafikus képernyőkön való mozgásoknál jelentkezik. A lustaságot nem az alkalmazott programnyelv, hanem a billentyűzet okozza.

Az editor betöltő része Basic-ben fródott, ezért ebbe a részbe könnyedén belejavíthatunk. A billentyűzet gyorsítására is van lehetőség, módosítani kell a RATE KEY és a DELAY KEY rendszerváltozó értékét. Először a LOAD parancsral töltjük be a LoriGRAPH-ot, majd írjuk a következőket:

```
271 SET KEY DELAY 5
272 SET KEY RATE 3
```

Az itt megadott értékek természetesen nem kötelezőek, mindenki a maga ízlése szerint állíthatja be őket. Ha mindkét rendszerváltozó egyenlő eggyel, akkor a LoriGRAPH kezeléséhez már nagyon gyors ujjak keltenek.

Németből angolba szoftverítőn

A következő rövid Basic program a német- és a kétnyelvű gépek tulajdonosainak nyújthat segítséget, és a lemezegységgel rendelkezőknek is hasznos lehet. Sok olyan program van, amely csak angol gépen fut, vagy csak magnóról tölthető be. Ezen segít ez a program, amely a számítógépet alapképzésű angol géppé változtatja, mindenféle fizikai beavatkozás nélkül.

```
10 FOR A=0 TO 16
20 READ B
30 SPOKE 255,11193+A,B
40 NEXT A
50 SPOKE 255,16279,189
60 SPOKE 255,16277,189
70 SPOKE 255,16278,171
80 EXT "BASIC"
90 DATA 0,0,0,0,0,0,0,1,0,0,0,5,0,0,0,0
```

A program angol gépen is futtatható, ha a 90-es sorban az 5-ös szám helyett 4-est írunk, ugyanis az angol gépen a Basic cartridge a 4-es szegmensen van.

Tehát a program utolsó sora angol gépre a következő:

```
90 DATA 0,0,0,0,0,0,0,1,0,0,0,4,0,0,0,0
```

String a kéz alá

Egy jól megírt programtól elvárható, hogy lehetőleg minden beviendő adatot a felhasználó keze alá adjon, megmentve őt a monoton bebillentyűzéstől. Erre ad egy Basic nyelvű megoldást a listán látható program.

A függvénynek sorrendben a következő paramétereket kell átadnunk: promptszöveg, előre definiált sztring, y koordináta, x koordináta. Az ASCII 184 a kurzor balra mozgatását idézi elő - a sztringben is.

```
100 PROGRAM "INPSTR.BAS"
110 LET M$="Kedvenced:"
120 LET A$="ENTERPRISE"
130 LET A$=INPSTR$(M$,A$,3,3)
140 PRINT A$
150 DEF INPSTR$(P$,Z$,Y,X)
160 FOR K=1 TO LEN(Z$)
170 LET Z$=Z$&CHR$(184)
180 NEXT
190 LET P$=P$&" "&Z$
200 INPUT AT Y,X,PROMPT P$:Z$
210 LET INPSTR$=Z$
220 END DEF
```

A vonalzósor beállítása

Aki dolgozott már igazi szövegszerkesztővel, az megszokta, hogy a vonalzósor (ruler line) tetszőlegesen beállítható a szövegben - mondjuk - megjegyzés-sorként megadott minta alapján. Az ENTERPRISE gép beépített szövegszerkesztőjével is csinálhatunk hasonlókat. Lépünk be a szövegszerkesztőbe, és írjuk be például a következő két sort:

```
L . 1 . 2 . 3 . 4 . 5 . 6 R
ALT-F2 [CTRL-cursor-right CTRL-F3]* ALT-F4
```

Mentsük ki a PRINT parancsral (nem a SAVE-vel) például R65 (65 karakter széles vonalzósor) néven. Most álljunk rá a kurzorral az első sorra, és hajtjuk végre a második sorban sügött utasításokat: ALT-F2 (töröljük a TAB pozíciókat); CTRL-kurzor-jobbra és CTRL-F3 ismételve, míg ki nem érünk a jobb margóra (az új TAB pozíciók beállítása); ALT-F4 (a jobb margó beállítása). Ezután törölhetjük a két sort. Ha újra szükség lesz a beállításra, a kurzorral szövegmentes helyre állva újra betölthetjük; mivel ASCII file-ként van elmentve, a szöveget érintetlenül hagyva hozzáíródik. Hasonló módon tetszőleges vonalzósor-mintákat készíthetünk. Ha gyakran kell a vonalzósort változtatni, a mintákat tartsuk RAM-diszken, gyorsabb a betöltés.

GET DEXTER

Az ENTERPRISE felhasználók többsége a Spectrum átiratok mellett szívesen látna egy-egy valódi ENTERPRISE játékot olyan grafikával, amely megmutatja az ENTERPRISE grafikai lehetőségeit. A GET DEXTER sajnos nem az a játék, mely ilyen szuper grafikával rendelkezne, viszont ennek ellenére azt hiszem, élvezet játszani Reni Herbulot programjával.

2119-et frunk. A Traux 219 nevű bolygón lévő űrállomáson fél évvel ezelőtt felrobbant a laboratórium, és olyan mérgező gáz öntötte el a központot, amely felgyorsítja az öregedés folyamatát. A modern technika (és a szerencse) segítségével nyolc tudós kivételével mindenkit sikerült megmenteni. A bolygóról érkezett jelentések szerint éppen nyolc, ellenszerezettel teletöltött injekciós tű van az űrállomáson szétszóródva (micsoda véletlen!), amelyet viszont be kell adni az ott rekedt embereknek, hiszen ők már mozogni is alig bírnak, valamint az ajtók kinyitásához szükséges kódkulcsokat sincsen erejük felemelni és használni. Ez a veszélyes feladat Dexterre, a Nemzetbiztonsági és Életfenntartási Szolgálat egyik tisztjére (azaz ránk) vár. Dexterre rábízták ezt a feladatot, de figyelmeztették, hogy a hazatérése csak úgy biztosított, ha megvan a főkapu kinyitásához szükséges nyolc számból álló kód. Ezeket a napról-napra öregedő ottrekedt emberektől kaphatjuk meg, viszont mindegyikük csak egy kóddal rendelkezik.

A játék betöltése után a pályákat nézhetjük végig demó formájában. Már itt megfigyelhetjük, hogy a zenéről sajnos megfélemedtek a program készítői. Ha már meguntuk ezt a szuper, de nem létező zenét, akkor nyomjuk le a SPACE billentyűt, és hagyjuk addig le-

nyomva, amíg el nem indul a játék, azaz a DEMO szó helyett a "CODE —" felirat jelenik meg a képernyő alsó részén.

Az irányítás bármelyik joystickkal (Int; Ext1; Ext2) vagy a "Q", "A", "I", "O", "SPACE" billentyűkkel történik, valamint a további billentyűk a következők:

ENTER - tárgy felvétele

D - tárgy letétele (DROP)

P - tárgy elmozdítása (pl. ha egy tű az ágy alatt van)

R - fűtülés Bird X-nek, a velünk lévő madárnak.

Első pillantásra a szobában rohangáló robotokon illetve Bird X-en akad meg a szemünk. A robotokkal való közvetlen érintkezés természetesen nem tanácsos, ennek jele az ENERGY felirat után lévő szám rohamos csökkenése. Ha az energiánk már vésszesen a nulla felé közeledik, menjünk valamelyik benzinkúthoz hasonló energiafeltöltő fülkéhez, ahol Dexter újra visszakapja életkedvét. És a kis madarunk haszna mi lehet vajon? Hát például nem vagyunk egyedül. De ezzel még semmire se megyünk, a robotok úgysem hagynak minket unatkozni. Hát akkor vajon mire való? "Megvan! Heuréka! Megtaláltam!" Segítségével ugorhatunk fel néhány helyre úgy, hogy fűtülünk neki, és órá ugunk először, majd róla ugrunk fel a kiszemelt helyre.

Tehát Dexter feladata a megöregedett emberek meggyógyítása a fecskendők segítségével, melyekért cserébe a papák kódokat adnak. Eddig oké, ezt a térkép segítségével könnyen meg lehetne csinálni, csak ne lennének ott azok a fránya robotok. Viszont ezeket az önműködő energiazabálókat is el lehet pusztítani a következő tárgyakkal:

Rajzszőg - kacsza, porszívó

Gránát - kacsza, kutya (amely inkább hasonlít egy négy lábón járó lapostetűhöz)

Virág - a robotlányok elcsábítására szolgál. (Úgy látszik csak az embereknél igaz az a közmondás, hogy aki szereti a virágot, az rossz ember nem lehet.)

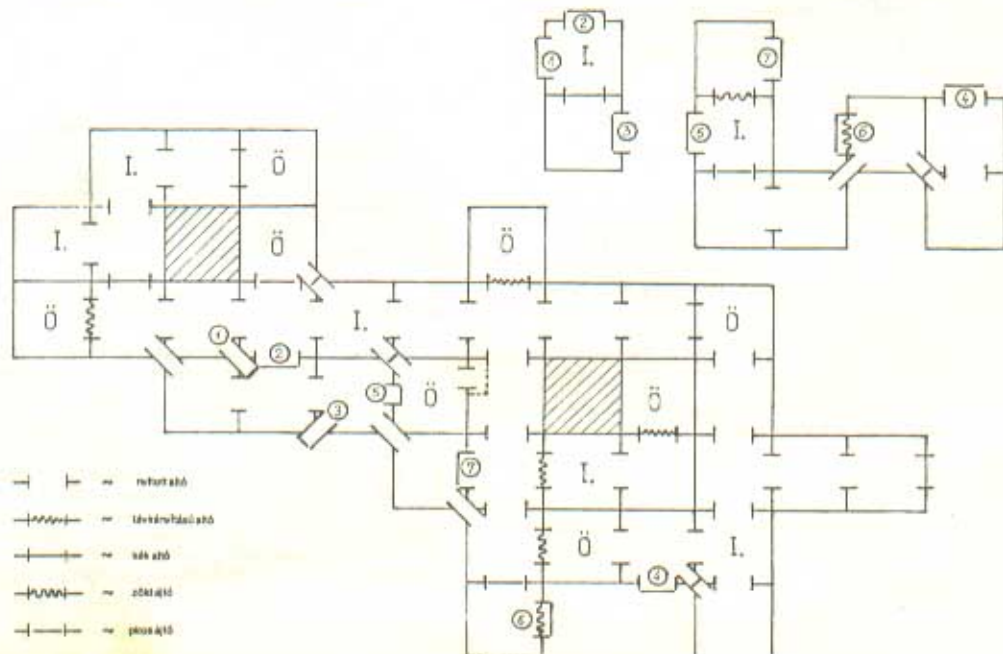
Borosüveg - a robotfiúk szeretik nagyon a bort, hát adjuk oda nekik.

A játék nehezítésére szolgál az is, hogy néhány ajtó csak kódkulccsal nyílik. (Nehogy már véletlenül könnyebb legyen a játék!). Természetesen az ajtó színének megfelelő színű kódkulccsal nyílnak az ajtók (lásd térkép!).

Ha már szenvedtünk két órát a játékkal, s meggyógyítottunk minden öregembert, akkor menjünk a térkép jobb szélén lévő szobába. Itt elkezd villogni az első kód. Menjünk rá valamelyik négyzetre. Ha szerencsénk van, nem esik ránk semmi. Ha nincs? Kezdjük újra a játékot! Talán sikerül egyszer. Vagy nem is ezt kell csinálni? Ha valaki tud jobbat, írja meg! Előre is köszi! És végül egy kis segítség a játékhoz. Nyomjuk le mind a nyolc funkcióbillentyűt egyszerre. (Gyengébbek kedvéért a gép billentyűzetének tetején lévő kék billentyűket.) Lássunk csodát! Ha azt nem is látunk, de a keret színe átváltott. Jé, és az energiánk se fogy. Így talán könnyebb lesz végigjátszani eme bonyolult játékot.

Jó szórakozást minden billentyűzetkoptatónak. És még egyszer. Kérem azokat, akiknek van valami használható ötletük a játék végéhez, írják meg.

A címet, gondolom, már minden ENTERPRISE-os tudja.

ÖRÖKÉLETKÓDOK

Az első számban leírtuk, hogy az örökéletesítést milyen formában adjuk meg. Azoknak akik nem jutottak volna hozzá, most ismét leírom a lényegét. Az átalakításhoz az ASMON (SIMON) című assemblert használjuk. Szögletes zárójelben az egyes funkciókat elindító billentyűk vannak, a számokat és a címet a megjelenő kérdésre, illetve a memóriadumpba kell beírni. A "last address" üzenetet az ASMON írja ki, megadva a betöltés végcímét. Ha nem a megadott címet kapja, akkor az egy másik verzió. Arra a továbbiak nem érvényesek.

A használt funkciók a következők: [R]-betöltés, [M]-módosítás, [S]-felvétel.

CAULDRON

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] CAULDRON [ENTER]
 "Last address: 3EEF"
 -[M] 15C6 [ENTER] 18 [ESC]
 -[M] 1AB8 [ENTER] 18 [ESC]
 -[M] 2463 [ENTER] B7 [ESC]
 -[M] 246C [ENTER] B7 [ESC]
 -[M] 256B [ENTER] 00 [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 3EEF [ENTER] CAULDRON [ENTER]

UNICUM

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] UNICUM [ENTER]
 "Last address: 15EF"
 -[M] 10F2 [ENTER] FA [ESC]
 -[M] 116C [ENTER] F0 05 [ESC]
 -[M] 1270 [ENTER] F5 3E B7 32 35 13 F1 C3 00 10 [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 15F9 [ENTER] UNICUM [ENTER]

KING OF THE CASTLE

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] KING
 "Last address: 1242"
 -[M] 1148 [ENTER] AF 32 EF 22 C3 00 01 00 [ESC]
 -[M] 1136 [ENTER] 5C [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 1242 [ENTER] KING [ENTER]

HUNCH BACK

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] HUNCH_BA [ENTER]
 "Last address: 131F"
 -[M] 12FE [ENTER] 20 03 [ESC]
 -[M] 1320 [ENTER] AF 32 08 69 C3 7C 60
 -[M] 10F2 [ENTER] 27 [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 1326 [ENTER] HUNCH_BA [ENTER]

JETMAN1

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] JETMAN1 [ENTER]
 "Last address: 131D"
 -[M] 11FF [ENTER] 20 03 [ESC]
 -[M] 1320 [ENTER] 3E E0 32 66 90 3E 03 32 51 90 C3 00 80 [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] 2D [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 132C [ENTER] JETMAN1 [ENTER]

GAME OVER 2

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] GAME_OVER_2 [ENTER]
 "Last address: 13B5"
 -[M] 1236 [ENTER] B6 03 [ESC]
 -[M] 13B6 [ENTER] AF 32 FE 95 32 24 97 C3 84 7B [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] C2 [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 13BF [ENTER] GAME_OVER_2 [ENTER]

GAME OVER 1

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] GAME_OVER_1 [ENTER]
 "Last address: 13B7"
 -[M] 1236 [ENTER] B8 03 [ESC]
 -[M] 13B8 [ENTER] AF 32 AD 98 32 A6 99 C3 84 7B [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] C2 [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 13C1 [ENTER] GAME_OVER_1 [ENTER]

EXOLON1

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] EXOLON1 [ENTER]
 "Last address: 12A5"
 -[M] 11ED [ENTER] A8 02 [ESC]
 -[M] 12A8 [ENTER] F5 AF 32 1D 9D F1 C3 60 6D [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] B1 [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 12B0 [ENTER] EXOLON1 [ENTER]

RAMBO

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] RAMBO [ENTER]
 "Last address: 157F"
 -[M] 1217 [ENTER] 80 05 [ESC]
 -[M] 1580 [ENTER] AF 32 09 6B 32 0A 6B C3 00 67 [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] 8A [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 1589 [ENTER] RAMBO [ENTER]

BOBBY BEARING

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] BOBBY [ENTER]
 "Last address: 14EF"
 -[M] 114E [ENTER] F0 04 [ESC]
 -[M] 14F0 [ENTER] F5 3E AF 32 F8 73 F1 C3 7E 01 [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] FA [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 14P9 [ENTER] BOBBY [ENTER]

ACADEMY

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] ACADEMY [ENTER]
 "Last address: 19EF"
 -[M] 1399 [ENTER] F0 09 [ESC]
 -[M] 19F0 [ENTER] F5 AF 32 AC AE 32 D0 AE 32 FA AE 32 1F AF 3D 32 92 7A 32 99 7A 32 11 7A 32 49 7A F1 C3 00 5B [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] 0F 09 [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 1A0E [ENTER] ACADEMY [ENTER]

BOULDER DASH 2

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] BOULDER [ENTER]
 "Last address: 1BAD"
 -[M] 1254 [ENTER] B0 0B [ESC]
 -[M] 1BB0 [ENTER] F5 AF 32 F8 7A 32 F9 7A 32 FA 7A F1 C3 A6 7E [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] BF [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 1BBE [ENTER] BOULDER [ENTER]

ROCKY HORROR SHOW

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] RHS [ENTER]
 "Last address: 1300"
 -[M] 11EB [ENTER] 08 03 [ESC]
 -[M] 1308 [ENTER] F5 AF 32 AC BE 32 A0 BE 32 B5 BE F1 C3 00 5B [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] 17 [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 1316 [ENTER] RHS [ENTER]

HEARTLAND

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] HEARTLAND [ENTER]
 "Last address: 1289"
 -[M] 11D1 [ENTER] 90 02 [ESC]
 -[M] 1290 [ENTER] F5 3E C9 32 E9 A7 F1 C3 A8 61 [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] 9A [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 1299 [ENTER] HEARTLAND [ENTER]

OLLIE&LISSA

-[R] 10F0 [ENTER] BFFF [ENTER] OLLIE&LISSA [ENTER]
 "Last address: 16EA"
 -[M] 1258 [ENTER] F0 06 [ESC]
 -[M] 16F0 [ENTER] F5 AF 32 09 87 32 0A 87 32 0B 87 32 27 86 32 28 86 32 29 86 3E 18 32 F3 92 F1 C3 3C F9 [ESC]
 -[M] 10F2 [ENTER] 0D 06 [ESC]
 -[S] 10F0 [ENTER] 170C [ENTER] OLLIE&LISSA [ENTER]

Játék Basic módra

Az alábbi listához nem lehet sokat hozzáfűzni. Aki ismeri a Basic nyelvet az, könnyen megérti a program működését. A játékban egy autóverseny izgalmaiba élhetjük bele magunkat. Minden pályán 5 kört kell megtennünk meghatározott idő alatt. Ha az összes pályát teljesítettük, a gép gratulál és kiírja az elért pontszámunkat. Akár versenyeket is lehet rendezni, hogy ki tud nagyobb pontszámot elérni.

A program érdekessége, hogy az autó hangját sztereóban hallgathatjuk. A hang onnan jön, ahol éppen tartunk a pályán.

A programban láthatunk két példát arra, hogyan tehetünk gyorsabbá egy programot. Az egyik megoldás az "OUT 191,12," amely felgyorsítja a memóriakezelést. A másik a "POKE 56,201". Ez utóbbi a megszakításokat tiltja le. Emiatt nem használhatjuk az INKEY\$ függvényt, és a SOUND utasításnak sem lesz hatása.

```

100 PROGRAM "STOCKCAR.BAS"
110 SET 26,1:SET 7,1
120 CLEAR FONT
130 TEXT 40
140 OUT 191,12
150 SET 22,1:SET 23,2:SET 24,40:SET
    25,20:SET 8,1
160 OPEN #1:"VIDEO:"
170 OPEN #2:"VIDEO:"
180 SET #1:PALETTE 0,25,182,246,190,
    254,183,247
190 SET #2:PALETTE 0,25,182,246,190,
    254,183,247
200 SET #1:LINE MODE 3
210 SET #2:LINE MODE 3
220 SET 22,0:SET 23,0:SET 25,4
230 OPEN #3:"VIDEO:"
240 SET #3:PALETTE 0,219,0,0
250 LET CON=0
260 CALL CHARS
270 TEXT 40
280 POKE 56,245
290 CALL USR(56,0)
300 SET #102:PALETTE 0,0,0,0
310 PRINT #102,AT 2,10:"ENTERPRESS
    PROGRAMS"
320 PRINT #102,AT 4,13:"STOCK CAR
    RACE"
330 PRINT #102,AT 8,1:"SELECT
    CONTROL:"
340 PRINT #102,AT 11,5:"1 INTERNAL"
350 PRINT #102,AT 14,5:"2 EXTERNAL
    1"
360 PRINT #102,AT 17,5:"3 EXTERNAL
    2"
370 PRINT #102,AT 22,10:"PRESS FIRE
    TO START"
380 CALL LIGHT
390 LET I$=INKEY$
400 SELECT CASE I$
410 CASE "1"
420 IF CON<>0 THEN
430 LET CON=0
440 SOUND PITCH 37,DURATION 5,
    SOURCE 2
450 END IF
460 CASE "2"
470 IF CON<>1 THEN
480 LET CON=1
490 SOUND PITCH 49,DURATION 5,
    SOURCE 2
500 END IF
510 CASE "3"
520 IF CON<>2 THEN
530 LET CON=2
540 SOUND PITCH 61,DURATION 5,
    SOURCE 2
550 END IF
560 CASE ELSE
570 END SELECT
580 IF JOY(CON)<>16 THEN 390
590 POKE 56,201
600 OUT 166,9:OUT 168,0:OUT 172,0:
    OUT 167,0:OUT 181,7
610 LET LEV,SCORE=0
620 RESTORE 2220
630 LET TIM,CIRCL=0:LET AS=1:LET
    LIM=40:LET CX,CXB=640:LET CY,CYB=150:
    LET ASB=2:LET CH,CHB,CHB2=97:LET XP,
    YP=0
640 PRINT #102,AT 22,10:" PLEASE
    WAIT! "
650 CALL SCREEN
660 SELECT CASE JOY(CON)
670 CASE 1
680 LET CH=CH-1-8*(CH=97)
690 CASE 2
700 LET CH=CH+1+8*(CH=104)
710 CASE 4
720 LET XP=XP+4*(XP>3):LET YP=YP+
    4*(YP>3)
730 CASE 8
740 LET XP=XP-4*(XP<20):LET YP=YP-
    4*(YP<24)
750 CASE ELSE
760 END SELECT
770 PLOT #ASB:CXB,CYB,
780 PRINT #ASB:CHR$(CHB2);
790 LET CHB2=CHB:LET CXB=CX:LET CYB=
    CY:LET CHB=CH
800 SELECT CASE CH
810 CASE 97
820 LET CXN=CX+XP:LET CXC=CXN+60:
    LET CYN=CY:LET CYC=CYN
830 CASE 98
840 LET CXN=CX+XP:LET CYN=CY+YP:
    LET CXC=CXN+60:LET CYC=CYN+4
850 CASE 99
860 LET CYN=CY+YP:LET CXN=CX:LET
    CXC=CXN:LET CYC=CYN+4
870 CASE 100
880 LET CXN=CX-XP:LET CYN=CY+YP:
    LET CXC=CXN-4:LET CYC=CYN+4
890 CASE 101
900 LET CXN=CX-XP:LET CYN=CY:LET
    CXC=CXN-4:LET CYC=CYN
910 CASE 102
920 LET CYN=CY-YP:LET CXN=CX-XP:
    LET CXC=CXN-4:LET CYC=CYN-68
930 CASE 103
940 LET CYN=CY-YP:LET CXN=CX:LET
    CXC=CXN:LET CYC=CYN-68
950 CASE 104
960 LET CXN=CX+XP:LET CYN=CY-YP:
    LET CXC=CXN+60:LET CYC=CYN-68
970 CASE ELSE
980 END SELECT
990 PLOT #ASB:CXC,CYC,
1000 GET #ASB:CHEC$
1010 IF ORD(CHEC$)=0 THEN
1020 LET CX=CXN:LET CY=CYN
1030 PLOT #ASB:CX,CY,
1040 PRINT #ASB:CHR$(CH);
1050 ELSE
1060 LET XP=0:LET YP=0
1070 PLOT #ASB:CX,CY,
1080 PRINT #ASB:CHR$(CH);
1090 CALL BUMM
1100 END IF
1110 LET CAR=ASB:LET ASB=AS:LET AS=
    CAR
1120 DISPLAY #AS:AT 1 FROM 1 TO 20
1130 LET TIM=TIM+1
1140 PRINT #3,AT 4,6:TIM;
1150 LET CIRCL=CIRCL-(CX>640-XP/2 AND
    CX<640+XP/2 AND CY<400 AND(CH=97 OR
    CH=98 OR CH=104) AND XP<>0)
1160 PRINT #3,AT 4,37:CIRCL;
1170 OUT 160,76-XP*2:OUT 171,63-CX/21
1180 OUT 175,CX/21:OUT 181,7
1190 LET STP=IN(181)
1200 IF (STP BAND 1)=0 THEN 270
1210 IF CIRCL<5 THEN 660
1220 IF TIM>LIM THEN

```

```

1230 POKE 56,245
1240 CALL USR(56,0)
1250 TEXT 40
1260 SET #102:PALETTE 0,0,0,0
1270 PRINT #102,AT 5,17:"SORRY!"
1280 PRINT #102,AT 9,13:"BUT YOU
LOSE!"
1290 PRINT #102,AT 17,13:"YOUR
SCORE:";SCORE
1300 PRINT #102,AT 20,13:"PRESS ANY
KEY"
1310 CALL LIGHT
1320 SPOKE 255,16042,0
1330 IF INKEY$="" THEN 1330
1340 GOTO 270
1350 ELSE
1360 OUT 171,0:OUT 175,0
1370 LET LEV=LEV+1:LET SCORE=SCORE+
(LIM-TIM)*10
1380 IF LEV<3 THEN 630
1390 END IF
1400 POKE 56,245
1410 CALL USR(56,0)
1420 TEXT 40
1430 SET #102:PALETTE 0,0,0,0
1440 PRINT #102,AT 5,12:"
CONGRATULATIONS!"
1450 PRINT #102,AT 10,12:"YOU ARE THE
BEST"
1460 PRINT #102,AT 12,12:"STOCKCAR
RACER!"
1470 PRINT #102,AT 15,12:"YOUR SCORE:
";SCORE
1480 PRINT #102,AT 20,13:"PRESS ANY
KEY"
1490 CALL LIGHT
1500 SPOKE 255,16042,0
1510 IF INKEY$="" THEN 1510
1520 GOTO 270
1530 DEF BUMM
1540 FOR Z=0 TO 6
1550 OUT 160,80-10*Z:OUT 171,60-
10*Z:OUT 175,10*Z
1560 CALL PAUSE(5)
1570 NEXT Z
1580 FOR Z=5 TO 0 STEP-1
1590 OUT 160,80-10*Z:OUT 171,60-
10*Z:OUT 175,10*Z
1600 CALL PAUSE(5)
1610 NEXT Z
1620 END DEF
1630 DEF CHARS
1640 SET CHARACTER 97,0,36,126,251,
189,251,126,36,0
1650 SET CHARACTER 98,0,12,62,115,
251,222,124,48,0
1660 SET CHARACTER 99,56,108,214,
124,124,254,108,56,0
1670 SET CHARACTER 100,0,48,124,
206,223,123,30,12,0
1680 SET CHARACTER 101,0,36,126,
223,189,223,126,36,0
1690 SET CHARACTER 102,0,12,62,123,
223,206,120,48,0
1700 SET CHARACTER 103,28,54,127,
62,62,107,54,28,0
1710 SET CHARACTER 104,0,48,124,
222,251,115,62,12,0
1720 END DEF
1730 DEF LIGHT
1740 RESTORE 1810
1750 DO
1760 READ C
1770 SET #102:PALETTE 0,C,0,54
1780 CALL PAUSE(0)
1790 LOOP UNTIL C=201
1800 END DEF
1810 DATA 128,16,144,2,130,18,146,
210,154,218,147,211,155,219,91,203,75,
217,89,201
1820 DEF PAUSE(T)
1830 FOR I=0 TO T
1840 NEXT I
1850 END DEF
1860 DEF SCREEN
1870 LET SZIN=2
1880 CLEAR #1
1890 CLEAR #2
1900 CLEAR #3
1910 DO
1920 SET #1:INK SZIN
1930 SET #2:INK SZIN
1940 READ X,Y,P,M
1950 SELECT CASE M
CASE 0
1970 PLOT #1:X,Y,:PLOT #2:X,Y,
FOR I=1 TO P
1980 PRINT #1:CHR$(159);:PRINT #2:
CHR$(159);
2000 NEXT I
2010 CASE 1
2020 FOR I=Y TO Y+P*72 STEP 72
2030 PLOT #1:X,I,:PLOT #2:X,I,
PRINT #1:CHR$(159);:PRINT #2:
CHR$(159);
2050 NEXT I
2060 CASE ELSE
2070 LET LIM=M
2080 END SELECT
2090 LET SZIN=SZIN+1+6*(SZIN=7)
2100 LOOP UNTIL P=0
2110 SET #1:INK 1
2120 SET #2:INK 1
2130 PLOT #AS:CX,CY,:PLOT #ASB:CXB,
CYB,
2140 PRINT #AS:"a";:PRINT #ASB:"a";
2150 PRINT #3,AT 2,6:"LEVEL";LEV;
PRINT #3,AT 2,26:"LIMIT";LIM;"S";
2160 PRINT #3,AT 4,1:"TIME";TIM;
2170 PRINT #3,AT 4,15:"SCORE";
SCORE;
2180 PRINT #3,AT 4,30:"CIRCLE";
CIRCL;
2190 DISPLAY #3:AT 21 FROM 1 TO 4
2200 DISPLAY #AS:AT 1 FROM 1 TO 20
2210 END DEF
2220 DATA 0,68,20,0,0,716,20,0,0,140,
7,1,1216,140,7,1,256,352,12,0,256,424,
12,0,0,0,0,600
2230 DATA 192,68,14,0,0,716,7,0,704,
716,9,0,192,428,14,0,64,212,2,0,128,
68,1,1,0,212,6,1,368,644,6,0,1088,68,
2,1,1216,212,6,1,320,356,8,0,1152,212,
1,0,0,0,0,700
2240 DATA 0,68,20,0,0,716,20,0,64,
392,7,0,768,392,7,0,0,140,7,1,1216,
140,7,1,160,554,15,0,160,230,15,0,608,
284,3,1,0,0,0,1200

```


TIPPEK - TRÜKKÖK (folytatás)

Hol a hiba?

Titokzatos hiba bújkál valahol az EXDOS - ID-DOS csatlakozásánál. Néha, ha RAM-diszket használva akarjuk az IS-DOS-t elindítani, az EXDOS

File not found

hibaüzenettel utasítja el a próbálkozást. Ezután, ha megszüntetjük a RAM-diszket, és újra megpróbáljuk, a rendszer

No RAM disk (Retry, Abort)

üzenetet ad, akkor is, ha gondosan az A: lemezezségre váltottunk előtte. A hiba megelőzésére jobb a RAM-diszket csak az IS-DOS alatt létrehozni.

APRÓHIRDETÉSEK

ENTERPRISE-osok figyelme! Különböző EPROM-ba égetett programok - ASMON, GEN, MON, SPEEDTEST, SPEEDLOADER stb. valamint hardver bővítések: memória 256 KB-tól 2 MB-ig, óra kártya, EPROM cartridge stb. kaphatók. Válaszborítékért részletes tájékoztató! Györfi Attila, 1076 Budapest, Dózsa Gy. út 6.

ENTERPRISE belső memóriabővítés 320 KB-ra, hibátlan RAM frissítéssel. Átkapcsolás 128 KB/320 KB üzemmód között. Bozai Gábor, 8000 Székesfehérvár, Budai út 92. fsz. 5. Üzenet: (22) 20-857

Alig használt Spectrum emulátor programokkal együtt eladó. Irányár: 5000 Ft. Tüti László, Tel.: munkaidőben 121-35-26/80

ROCKSOCK négycsatornás sztereó zeneszerkesztő program magyar nyelvű leírással utárvétellel megrendelhető lemezen vagy kazettán. Ára: 150 Ft + a hordozó ára. Devilsoft, 1399 Budapest, Pf. 701/334

TALLGRAAS (eredeti amerikai) 40 MB -os STREAMER 1 éves garanciával eladó. Külön vezérlő nem szükséges! Ára 43.000 Ft + ÁFA

Érdeklődni munkanapokon 15 - 18 óra között a 1128 - 356 -os Bp. -i telefonszámon

ENTERPRISE számítógép floppyval, lemezekkel, programokkal ELADÓ. Bp. X. ker. Juhar u. 19.

Hibás a DISKCOPY!

Az IS-DOS rendszer egyik fontos segédprogramja a lemezről-lemezeze másoló DISKCOPY. Sajnos, ez a program sem mentes a hibától.

A felhasználók többségének csak egy lemezezsége van. Semmi baj, a forrás- és a céllemez cseréjével megoldható a másolás. Gyors előzetes fejszámolás: a gép memóriája 128 K, ebből persze lejön valamennyi az EXOS, EXDOS, IS-DOS számára, marad mondjuk közel 100 K. A 180 K-s lemezt 2 részletben, a 360 K-s-t 4 részletben, a 720 K-s-t 8 részletben lehet másolni... elviselhető.

A valóság sokkal kiábrándítóbb. A program valamiért csak a belapozott RAM szegmenseket használja, így a lemezmásolás 7, 14 illetve 28 részletben történik (ez 14, 28 illetve 56 lemezcserét jelent). Akkor is, ha történetesen 256 K-ra vagy 1 megára bővített RAM van a gépemben. Kétségbeejtő.

Még egy hasznos tanács: 4 blokknyi RAM-diszket mellett a program nem működik, és ezt nem is jelzi, csak csendesen beragad. Ügyeljünk tehát a használatakor.

hirdetések, felhívások

Az ENTERPRESS előző száma korlátozott számban még megvásárolható a kiadónál.

Előfizetési megrendeléseiket a POSTA HELIR BUDAPEST 1900 címére adhatják fel.

ENTERPRISE klubok, ENTERPRISE köré szerveződött baráti társaságok, ENTERPRISE témákban levelezni kívánók címeit várjuk! A címeiket lapunkban rendszeresen közöljük.

ENTERPRESS

Hirdetésfelvétel

Az apróhirdetések ára: 1 Ft karakterenként. A szöveget és a befizetést igazoló nyugtát (rőzsaszín postautalványon) az alábbi címre kérjük elküldeni:

MÁTRIX Kft.

ENTERPRESS

8000 Székesfehérvár

Dózsa György tér 10.

Bankszámlaszám: OTP 679-022096-9

Számítástechnikát oktató intézmények

figyelmébe ajánljuk:
IBM PC -n használható tárrezidens

DOS OKTATÓ
SEGÉDPROGRAMUNKAT,
Iskolák számára 50 % -os kedvezményel,

ára : 3000 Ft + ÁFA

Érdeklődés, megrendelés:

MÁTRIX Kft

8000 Székesfehérvár,

Dózsa Gy. tér 10.

Tel.: (22) 16 -520 /141, 145

Fax: (22) 11 - 585

Tisztelt leendő Szerzőtársak!

Kérjük Önöket, hogy anyagaik elkészítése, beküldése előtt feltétlenül kérjenek ingyenes tájékoztatót a feltételekről, a szerkesztőség által felállított tartalmi és formai elvárásokról.

Az érdeklődők leveleit levélcímünkre várjuk:
ENTERPRESS
1399 Budapest
Pf. 701/334